

Vysoká škola ekonomická v Praze

Fakulta managementu v Jindřichově Hradci

Diplomová práce

Halina Kotková

2008

Vysoká škola ekonomická v Praze

Fakulta managementu

Jindřichův Hradec

Diplomová práce

Halina Kotková

2008

Vysoká škola ekonomická v Praze

Fakulta managementu v Jindřichově Hradci

Katedra managementu veřejného sektoru

**Kvalita života
a soužití skupin s odlišnou kulturou**

Vypracovala:

Halina Kotková

Vedoucí diplomové práce:

PhDr. Miloslava Hiršová

Teplíce, duben 2008

Prohlášení

Prohlašuji, že diplomovou práci na téma
»Kvalita života a soužití skupin s odlišnou kulturou«
jsem vypracovala samostatně.

Použitou literaturu a podkladové materiály
uvádím v příloženém seznamu literatury.

Teplice, duben 2008

podpis studenta

Anotace

Kvalita života a soužití skupin s odlišnou kulturou

Práce se zaměří na srovnání efektivity manažerského rozhodování při řešení problémů vyplývajících ze soužití skupin s odlišnou kulturou ve společném prostoru. Cílem práce je shromáždění dosavadních zkušeností a analýza nejčastějších chyb, ke kterým v této oblasti dochází. Součástí práce je i pokus o navržení hlavních zásad rozhodování.

Duben 2008

Poděkování

Za cenné rady, náměty, inspiraci a trpělivost

bych chtěla poděkovat

PhDr. Miloslavě Hiršové Ph.D.

z Vysoké školy ekonomické v Praze,
Fakulty managementu v Jindřichově Hradci.

Obsah

Úvod.....	1
I. Teoretická část	3
1 Vymezení základních pojmů	3
1.1 Etnická skupina	3
1.2 Menšina.....	3
1.3 Marginalizace	4
1.4 Rasismus	4
1.5 Sociální vyloučení.....	5
1.6 Diskriminace	7
1.7 Sociální status	9
1.8 Zásady manažerského rozhodování při práci s menšinami.....	9
1.9 Soužití a kvalita života v menšině.....	10
2 Legislativní pohled.....	12
3 Menšinové společnosti v ČR.....	13
3.2 Rozdělení populace v ČR.....	14
3.3 Výběr z nejpočetnějších minorit v ČR.....	15
3.3.1 Vietnamci	15
3.3.2 Ukrajinci.....	16
4 Romové v české společnosti	17
4.1 Sociální vyloučení Romů	19
4.2 Pracovní podmínky a pracovní uplatnění Romů.....	20

4.3 Role Romů v systému veřejné správy	22
4.4 Bydlení a bytová segregace Romů	24
II. Praktická část	28
1 Cíl práce	28
1.1 Výzkumné otázky	29
1.2 Hypotézy	30
2 Výzkumný soubor	31
2.1 Výběr vhodných lokalit	31
2.2 Výběr vhodných respondentů	34
3 Metody získání a zpracování dat	37
3.1 Výběr vhodné metody výzkumu	37
3.2 Zpracování dat	38
4 Prezentace a interpretace výsledků	40
4.1 Výsledky dotazníkového šetření na sídlišti v Proseticích	40
4.2 Výsledky dotazníkového šetření na sídlišti SUNN	50
4.3 Komparace výsledků obou měst	60
5 Diskuze	71
6 Závěr	75
7 Literatura	78
8 Seznam elektronických zdrojů	80
9 Seznam příloh	82

Úvod

Rozdíly v kulturních standardech různých národů jsou zdrojem nepochopení, nedorozumění, komunikačních bariér a vedou k častým konfliktům, jejichž příčinou je často jen vzájemná neznalost a nerespektování jiné kultury. Proto, aby soužití dvou či více kultur bylo úspěšné, je potřeba cizí kulturu dobře poznat, je třeba ji pochopit a respektovat se všemi odlišnostmi.

Tato diplomová práce se zabývá tématem, jež se v současné době dostává do popředí zájmu politiků, odborníků, ale i běžných občanů. Tématem, který představuje společenský problém číslo jedna, a to je integrace stále početnějších národnostních menšin v České republice. Tato diplomová práce se dále zaměřuje na úskalí vyplývající ze soužití dvou různých skupin mezi majoritní společností a romským etnikem. Na majoritní společnost v této práci bude nahlíženo jako na jediného možného řešitele této problematiky a na základě shromáždění dosavadních zkušeností a analýzy nejčastějších chyb, ke kterým v této oblasti dochází, budou navržena opatření pro zlepšení současné situace. Práce se zaměřuje na interakci mezi státním nebo soukromým sektorem a romským etnikem a pokusí se vytvořit náhled na efektivitu současného manažerského rozhodování.

Romská otázka je jedním z nejzávažnějších problémů transformujících se demokracií ve střední a východní Evropě. V České republice byl v minulosti tento problém velmi podceňovaný a neřešený a tak není divu, že narostl do obřích rozměrů.

Na romskou menšinu se pohlíží jako na oběť předsudků a diskriminace. Bývalý totalitní režim se snažil o jejich násilnou asimilaci a i přechod k demokracii této menšině přináší mnoho nevýhod. Proto se Romové ocitli až na samém okraji společnosti.

Romská populace má určitý stupeň odlišnosti nejen v řadě sociálních a kulturních projevů, ale také v demografickém chování. Romské komunity se liší dialekty, způsobem života a vzájemné rozdíly a bariéry mezi různými romskými

podskupinami jsou v některých případech větší než rozdíly mezi romským a neromským obyvatelstvem.

Éra plné zaměstnanosti v období socialismu, která zajišťovala Romům pracovní příležitosti i základní míru sociálního zabezpečení, po roce 1989 skončila a Romové jako první začali přicházet o práci. Důvodů bylo několik. Romové měli nižší úroveň vzdělání, byli nepřizpůsobiví, žili v chudších regionech. Důsledkem toho se stala sociální nejistota, vysoká nezaměstnanost, závislost na sociálních dávkách, rostoucí chudoba, rostoucí kriminalita, práce na černo, diskriminace a problémy v bytové oblasti.

Tato práce si klade za úkol pochopit a poukázat na některá úskalí, která vyplývají ze společného soužití více etnických skupin. V přínosu této práce lze spatřovat možnost poučení společnosti z vlastních chyb, ke kterým dochází a zcela jistě i nadále docházet bude.

I. Teoretická část

1 Vymezení základních pojmů

Abychom lépe pochopili celkovou problematiku ohledně efektivity manažerského rozhodování při řešení problémů vyplývajících ze soužití skupin s odlišnou kulturou, je potřeba zdůraznit několik důležitých pojmů, které přímo s tímto tématem souvisí.

1.1 Etnická skupina

Etnikum nebo etnická skupina je skupina lidí, kteří mají společný původ, obvykle společný jazyk a sdílejí společnou kulturu. Etnikum se vyznačuje svou vlastní etnicitou. Etnicita je pak vzájemně provázaný systém kulturních, materiálních, duchovních, společenských, jazykových a teritoriálních faktorů, historických osudů a představ o společném původu, působících v interakci a formujících etnické vědomí člověka a jeho etnickou identitu. Základním znakem etnika a etnicity je jazyk a teritorium. Etnická příslušnost je sounáležitost jednotlivce s etnickým společenstvím na základě objektivních a subjektivních komponentů jeho etnicity.¹

Etnické vědomí je vědomí sounáležitosti s určitou etnickou skupinou na základě společně sdílených objektivních komponentů etnicity nebo rodového původu. Jako forma společenského vědomí je souhrnem názorů na původ, etnický prostor (vlast), historické osudy, postavení, úlohu a povahu vlastního etnika a jeho místo mezi ostatními etniky.²

1.2 Menšina

Co rozumíme pojmem menšina? Menšinami se obvykle myslí národnostní, etnické či rasové skupiny, ale tento pojem zahrnuje také neetnické a nerasové minority. Minorita čili menšina je označení pro určitou skupinu, která je početně menší než jiná

¹ JANDOUREK, J. *Sociologický slovník*. Praha: Portál, 2007, s. 76

² VÁCLAVÍK, D. *Etnické a kulturní minority ve střední Evropě I*. Liberec: TUL, 2001, s. 15

skupina ve společnosti a má vůči většinové společnosti specifické vztahy. Menšina je ve společnosti znevýhodněna na základě připsaných znaků (barva pleti, národnost, náboženské vyznání, ...). Příslušníci menšiny jsou členy většinové společnosti považováni za méně hodnotné.³

Členství v menšině nebývá za žádných okolností dobrovolné a její členové se od majoritní společnosti odlišují.

1.3 Marginalizace

Marginalizace se týká skupiny lidí marginalizovaných na pracovním trhu. Tito jedinci vykazují v mnoha zemích přes řadu odlišností i značnou podobnost: jde nejčastěji o lidi nekvalifikované, bez pracovní zkušenosti, o zdravotně postižené, o lidi ve vyšším věku, ženy s malými dětmi, příslušníky etnických menšin, lidi dříve trestané a další sociálně marginalizované kategorie lidí. Tento obraz se potvrzuje jak tam, kde nezaměstnanost je vysoká a kde není dostatek pracovních míst, tak i tam, kde je nezaměstnanost nízká a pracovní trh nabízí dobré pracovní příležitosti, dokonce je někdy selektivita pracovního trhu v takových zemích nebo oblastech vyšší. Konkrétní rozsah a skladba marginalizovaných kategorií lidí závisí na specifické souhře faktorů.⁴ Toto pojetí je použito v rámci praktické části.

1.4 Rasismus

Podstatou rasismu je nenávisť člověka k člověku, snaha většiny podrobit si menšinu a diskriminovat ji. Všechny teorie rasismu jsou založeny na představě, že lidstvo je rozděleno na nižší a vyšší rasy, přičemž vyšší rasy jsou tvůrčí a jsou určeny k vládnutí, kdežto nižší rasy jsou neschopny kulturní tvořivosti a je třeba je vést. Rasismus vznikl již ve starověké otrokářské společnosti, kde velké národy porobovaly a utiskovaly otroky a zotročovaly a uplatňovaly svou sílu a moc na národy malé. V novověku nabyl rasismus nejrůznějších podob a stal se i teoretickou základnou k

³ JANDOUREK, J. *Sociologický slovník*. Praha: Portál, 2007, s. 154

⁴ SIROVÁTKA, T. *Sociální a ekonomické faktory marginalizace na pracovním trhu*. Sociologický časopis. Praha: sociologický časopis, 1997. 19 s

násilnému ovládnutí a vyvražďování jedné národů či skupin lidí druhými. Rasismus patří k nejnebezpečnějším ideologiím 19. a 20. století a pro jeho zánik je potřeba si uvědomit právo na existenci, neboť lidstvo jako celek je jednotného původu a rovnocennost lidských ras je nezpochybnitelná.⁵

O rasismu můžeme mluvit až v případě, kdy averze opravdu přerůstá v nenávisť slova a činy, kdy jsou příslušníci minoritních skupin šikanováni, když se jim neposkytne policejní ochrana před násilím, když jsou označováni za podřadnou rasu atd. Mnozí často zaměňují rasismus s úsudkem.

1.5 Sociální vyloučení

Sociální vyloučení je proces, kterým jsou jednotlivci i celé skupiny osob zbavovány přístupu ke zdrojům nezbytným pro zapojení se do sociálních, ekonomických a politických aktivit společnosti jako celku. Proces sociálního vyloučení je primárně důsledkem chudoby a nízkých příjmů, přispívají k němu však také další faktory, mezi které lze řadit diskriminaci, nízké vzdělání či špatné životní podmínky. Sociálně vyloučení jsou odříznuti od institucí a služeb, sociálních sítí a vzdělávacích příležitostí. Projevem sociálního vyloučení je například dlouhodobá nezaměstnanost, závislost na sociálních dávkách, život v prostorově vyloučených částech obcí, nízká kvalifikace, špatný zdravotní stav, rozpad rodin či ztráta sebeúcty. Jako adaptace na podmínky sociálního vyloučení se často vytváří specifické hodnoty a normy, mezi něž patří například důraz na přítomnost, neschopnost plánovat do budoucna, pocity beznaděje a bezmocnosti či přesvědčení, že člověk nemůže ovlivnit vlastní sociální situaci.⁶

Sociální vyloučení je jedním z vážných problémů dnešní moderní doby. Odhaduje se, že v Evropské unii žije asi 60 milionů lidí v chudobě⁷, která je definována jako příjem nižší než polovina průměrného příjmu v dané zemi. Sociální vyloučení je jedním z projevů chudoby a mezi skupiny, které považujeme za sociálně vyloučené,

⁵ WOLF, J.: *Lidské rasy a rasismus v dějinách a v současnosti, Člověk a jeho svět II.*, str. 13-16

⁶ *Podpora sociálně integračních politik a služeb* [online]. c2008, poslední revize 08. 01. 2008 [cit. 2008-02-01]. Dostupné z: < <http://www.epolis.cz/page.php?location=&menu=first&id=28&idNotion=9> >.

⁷ NAVRÁTIL, P. a kolektiv: *Romové v české společnosti*, str. 15

nepatří jen Romské a jiné etnické a menšinové společnosti. Zvláštní skupinou, která je přímo spjatá se sociálním vyloučením a charakterizovaná jeho typickými znaky patří skupina osamělých rodičů, mladí manželé s dětmi, dlouhodobě nemocní a zdravotně postižení a lidé v penzi. Tyto skupiny mají jeden společný základ, a tím je velmi omezená šance v dané společnosti uspět.

Termín sociální vyloučení se poprvé objevil v sedmdesátých letech. Jeho autorem je Francouz Lenoir a původně byl odvozen od představy společnosti, která je tvořena lidmi vzájemně provázenými právy a povinnostmi s ohledem na morální řád. Sociální vyloučení má mnohé interpretace a různé významy jsou přikládány různým národním kontextům. Ve své podstatě je chápáno jako narušení sociálního pouta mezi státem a jednotlivcem.⁸

Parsons popsal čtyři základní systémy nezbytné pro pochopení a definování sociálního vyloučení:

- Demokratický a právní systém, který podporuje občanskou integraci;
- pracovní trh podporující ekonomickou integraci;
- sociální stát podporující sociální integraci;
- rodinné a komunitní systémy, které přispívají k interpersonální integraci.⁹

Sociální vyloučení může být chápáno jako bariéra znemožňující participovat v některém z nich a jednotlivec či skupina může být v každé této oblasti postižena vyloučením.

Sociální vyloučení je proces, který určité jednotlivce, rodiny, případně skupiny či celá lokální společenství omezuje v přístupu ke zdrojům, které jsou potřebné pro participaci na sociálním, ekonomickém i politickém a občanském životě společnosti. Mezi příčiny způsobující tento stav patří chudoba, nízký příjem, diskriminace, nízká míra vzdělanosti, zdevastované životní prostředí a v neposlední řadě také etnická

⁸ LENOIR, René. *Les exclus: Un Français sur dix*. Paris: Seuil, 1974.

⁹ PARSONS, T. 1971: *Společnosti. Vývojové a srovnávací hodnocení*. Praha, Svoboda, s. 170

příslušnost. Prostřednictvím tohoto procesu mají tito lidé obtížnější přístup k institucím, službám a sociálním sítím.

Sociální práce disponuje modelem práce se sociálně vyloučenými. Jedním z konceptů je zmocnění či zmocňování, jehož cílem je posilování schopnosti jednotlivce či skupiny kontrolovat různé aspekty své životní situace. Zmocňující sociální práce je chápána jako posilování jednotlivce, skupiny či komunity, aby byli více schopni kontrolovat svou životní situaci cestou svépomoci a vlastních aktivit.

1.6 Diskriminace

Zákaz diskriminace vychází z principu spravedlivého posuzování člověka podle jeho osobních kvalit a schopností, nikoliv podle příslušnosti k určité skupině. Diskriminace se týká chování a jednání, která jsou nepříznivá vůči skupině, a která ji zbavují určitých základních práv a příležitostí.¹⁰ Pokud je s určitou osobou zacházeno méně příznivě než s jinou osobou ve srovnatelné situaci kvůli jejímu rasovému či etnickému původu, náboženství či přesvědčení, zdravotnímu postižení, sexuální orientaci, pohlaví, národnosti, politické příslušnosti nebo věku, pak hovoříme o přímé diskriminaci. Příkladem může být např. inzerát s nabídkou pracovního místa, ve kterém je uvedeno, že „Romové se nemusí o místo ucházet“.¹¹

K nepřímé diskriminaci dochází tehdy, pokud zdánlivě neutrální rozhodnutí, rozlišování nebo postup zvýhodňuje či znevýhodňuje osoby vůči jiné na základě rozlišování podle shora vymezených diskriminačních důvodů, ledaže je toto rozhodnutí, rozlišování či postup objektivně zdůvodněno legitimním účelem. Příkladem nepřímé diskriminace je požadavek na ty, kteří se ucházejí o určitou pracovní pozici, aby skládali zkoušky z určitého jazyka, i když takový jazyk není pro danou pozici potřebný.¹²

¹⁰ SHEAFOR, B.W., HOREJSI, Ch.R. HOREJSI, G.A.: *Techniques and Guidelines for Social Work Practice*. 5 ed. Allyn and Bacon, Boston 2000, str. 151

¹¹ *Politika EU* [online]. c2008, poslední revize 23. 04. 2008 [cit. 2008-23-04]. Dostupné z: <<http://www.stop-discrimination.info/1450.0.html>>

¹² Zákon č. 435/2004 Sb., O zaměstnanosti

Česká republika vyřešila svůj závazek o odstranění všech forem diskriminace nedostatečně. Např. stát nemůže postihnout člověka, který odepře poskytnout práci člověku s jinou barvou pleti. Chybějí zákony, které by umožnily alespoň sankcionovat ve formě pokuty, napomenutí, ztráty licence či místa atd.

Nejméně humánní způsob diskriminace, odstranění nositele etnokulturní odlišnosti ze společného území, je provést genocidu – pokus o odstranění partnerovy odlišnosti skrze likvidaci jeho fyzického bytí. I přesto, že genocida byla prováděna na Židech, Indiánech, Romech, ale i dalších národech, nepodařilo se všechny příslušníky vyhladit. Vždy se našli jedinci, kteří se i přes zákaz vzeprěli a pomáhali jednotlivcům přežít. Dalším způsobem „odstranění“ je vyhnat příslušníky etnokulturní menšiny z území či vytvořit pro ně ghetta. První zmínka o deportaci Romů v Německu pochází z roku 1407, kdy v roce 1416 Němci vydali edikt o jejich vyhnání z území a do roku 1774 bylo takovýchto podobných zákonů vydáno celkem čtyřicet osm.¹³

Opačným způsobem diskriminace či „odstranění“ je snaha o asimilaci – začlenění přizpůsobením, převýchovou těchto odlišných skupin. Pokus zbavit je vlastní svébytnosti. Jako první, kdo se snažil o asimilaci Romů, byla Marie Terezie. V roce 1761 vydala první asimilační zákon, kdy Romové nesměli hovořit cikánsky pod trestem pětadvaceti ran holí, nesměli nosit cikánský kroj, svá jména museli změnit na křesťanská, kováři nesměli pracovat cikánským způsobem vsedě, ale ve stoje jako ostatní, děti byli odebírány z cikánských rodin a dávány na výchovu do rodin sedláků, atd. Násilná asimilace však nepochybně vedla k uzavření, izolaci, intoleranci a xenofobii.¹⁴

Typickou reakcí příslušníků majoritní společnosti je toho „odlišného“ na svém území nemít, bez ohledu na to, kdo na území přišel první. Tato diskriminace se týká chování a jednání, která jsou nepříznivá vůči skupině a která ji zbavují určitých základních práv a příležitostí.

¹³ HÜBSCHMANNOVÁ, M.: Šaj pes Dovakeras Můžeme se domluvit, str. 11

¹⁴ *Muzeum romské kultury – přehled dějin Romů do roku 1989* [online]. c2000-2005, poslední revize 01. 06. 2005 [cit. 2008-02-16]. Dostupné z: http://www.rommuz.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=24&Itemid=35 >.

1.7 Sociální status

Sociální status je významné hledisko určující postavení jedince ve společnosti. Sociální status členy menšiny v majoritní společnosti znevýhodňuje, a to především proto, že zástupci většinové společnosti mají sklony k labelingu a nahlízejí na jedince okamžitě jako na členy minority, a tím jim přisuzuje chování ostatních členů menšinové skupiny, ačkoliv ve skutečnosti může být realita zcela jiná.

1.8 Zásady manažerského rozhodování při práci s menšinami

Tyto zásady vyplývají z občanského principu, kdy všichni jsou si rovni bez ohledu na etnickou, jazykovou, rasovou, národnostní a náboženskou příslušnost. Z tohoto vyplývá, že ačkoliv je rozhodující manažer člen majoritní společnosti, tak jeho rozhodnutí, musí být ke komukoliv zcela neutrální (bez předsudků a nezaujaté) a v souladu s právními normami.

Hlavním problémem předsudků je tzv. zobecňování a nálepkování, kdy zaměňujeme jednoho konkrétního člena minoritní skupiny s celou skupinou a „hážeme všechny do jednoho pytle“ s tím, že všichni jsou stejní. Tyto předsudky máme hluboce zakořeněné z minulosti a nelze je odstranit ze dne na den. Je důležité si uvědomit, že příslušníci každé kultury mají svou hrdost a právo na svou kulturu. Kdo vidí členy minoritních skupin v roli obětí, ten zůstává také v zajetí předsudků. Místo přejímání předsudků a zobecňování špatných zkušeností je důležité pochopit cizí kulturu, historii, jednotlivce, začít je uznávat a ctít. Předsudek je možné také charakterizovat jako vztah nepříznivých představ a postojů vůči konkrétní skupině nebo kategorii. Ne každý předsudek musí vyústit v diskriminaci a ne každé zvýhodnění musí být způsobeno předsudkem. Některé projevy diskriminace jsou důsledkem neznalosti a necitlivého přístupu.¹⁵

¹⁵ HÜBSCHMANNOVÁ, M.: Šaj pes Dovakeras Můžeme se domluvit, str. 6-16

1.9 Soužití a kvalita života v menšině

Jednotlivé kultury se vyznačují svou vlastní komunikační symbolikou, jazykem a kulturními zvyklostmi. Setkají-li se dvě etnokulturní společenství, dochází ke střetu dvou rozsáhlých, strukturálně propojených souborů s odlišnými zvyky. Každé společenství, ale i samotný jednatel je svým kulturním stereotypem více či méně omezen. Vymanit se z daného stereotypu a uvědomit si, že ve společném prostoru není jenom majoritní „moje“ kultura, ale jsme tu jak „my“, tak „oni“, znamená pro mnoho lidí vynaložit značné emocionální a inteligenční úsilí. Problémem je, že společné území většinou ten silnější (nemusí být vždy jen ten početnější) považuje za své a neochota uznat rovnoprávnost odlišnosti a snaha porozumět komunikačnímu partnerovi vede často k agresi, konfliktům a k osobním, kolektivním i dějinným tragediím.

Kvalita života jakékoliv minoritní společnosti vychází z role, kterou jí připisuje majoritní společnost. Je důležité chápat, že kvalita majoritní společnosti nemusí vždy odpovídat skutečným potřebám společnosti menšinové. Důvody mohou mít sociokulturní nebo i jiný charakter. Od tohoto vidění se odvíjí další hlediska, která v sobě zahrnují několik faktorů. Mezi nimi lze vyjmenovat ty nejdůležitější:

- Finanční a materiální zajištění
- Kulturní (popř. náboženské) zázemí
- Možnost legálně pracovat
- Možnost participace při řešení situace u své menšiny
- Možnosti pro odstranění jazykové bariéry
- Nebýt terčem pronásledování majoritní skupiny
- Mít svůj domov a své soukromí

S určitostí lze poukázat i na další hlediska, která se dostatečně podílí na vybudování standardní kvality života. Mezi nimi lze vyjmenovat například vnitřní

pohnutky člena etnické společnosti k režimu majoritní společnosti nebo sociální status, který mu společnost přisoudila.

2 Legislativní pohled

Zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně zákonů, který schválila Poslanecká sněmovna v červenci r. 2001, definuje menšinu jako „společenství občanů ČR žijících na území současné České republiky, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla společným etnickým původem, jazykem, kulturou, tradicemi, tvoří početní menšinu obyvatelstva a zároveň projevují vůli být považováni za národnostní menšinu za účelem společného úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka, kultury a zároveň za účelem vyjádření a ochrany zájmů jejich společenství, které se historicky vytvořilo. Příslušníkem národnostní menšiny je občan ČR, který se hlásí k jiné než české společnosti a projevuje přání být považován za příslušníka národnostní menšiny spolu s dalšími, kteří se hlásí ke stejné národnosti“¹⁶

Listina základních práv a svobod dále uvádí:

- Občanům tvořícím národnostní nebo etnické menšiny se zaručuje všestranný rozvoj, zejména právo společně s jinými příslušníky menšiny rozvíjet vlastní kulturu, právo rozšiřovat a přijímat informace v jejich mateřském jazyku a sdružovat se v národnostních sdruženích. Podrobnosti stanoví zákon.
- Občanům příslušejícím k národnostním a etnickým menšinám se za podmínek stanovených zákonem zaručuje též:
 - a. právo na vzdělání v jejich jazyku,
 - b. právo užívat jejich mateřského jazyka v úředním styku,
 - c. právo účasti na řešení věcí týkajících se národnostních a etnických menšin.¹⁷

¹⁶Zákon č. 273/2001 Sb., O právech příslušníků národnostních menšin a o změně zákonů

¹⁷ Listina základních práv a svobod, Hlava třetí, čl. 25 Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.

3 Menšinové společnosti v ČR

Tato kapitola se bude dále zabývat charakteristikami menšin tvořících společnost v ČR. Jedná se zpravidla o menšiny, které se odlišují národnostně, etnicky nebo rasově. Všeobecným problémem každého menšinového společenství je snaha majoritní společnosti o vnucení svého stylu života a kultury. Touto interakcí může, a často také dochází, ke sporům, které vznikají na základě jiných kulturních zvyklostí, jiného náboženství a důvodem sporů může být i takový povýšenecký pohled majoritní společnosti. Mezi odborníky často panují spory, zda-li by se menšinové společnosti měli úplně začlenit do majoritní společnosti, nebo by si měli ponechat svou národní a kulturní identitu. Jako příklad je možné uvést snahu o neúspěšnou asimilaci. V minulosti zde probíhaly různé pokusy o začlenění romského etnika do majoritní společnosti. Tyto pokusy dopadly neúspěšně a ještě dnes nese tato společnost cejch za nezvládnutou situaci. Neúspěch vycházel zejména z nepochopení romského etnika. Do té doby to byli lidé, kteří byli zvyklí žít volným způsobem života a nyní byli donuceni žít v panelových bytovkách, kde měli splynout.

Abychom předcházeli komplikacím v budoucnu a pochopili menšinovou společnost, je třeba pochopit prostředí, ze kterého tato společnost pochází.

Pro získání představ o počtu různých menšinových skupin si zde uvedeme data získaná z posledního sčítání lidu v ČR, které provedl Národní statistický úřad. Je potřeba uvést, že údaje se opírají o údaje vyplněné do formuláře. Později však bylo zjištěno, že například řada Romů se ke svému romskému původu nepřihlásila. Možnosti přihlásit se při sčítání lidu v roce 1991 k národnosti romské využila pouze malá část Romů, a to 11 746 z odhadovaného celkového počtu 250 000 - 300 000 v ČR.¹⁸

¹⁸ *Sčítání obyvatel, domů a bytů* [online]. c2005, poslední revize 19. 11. 2007 [cit. 2008-02-15]. Dostupné z: < <http://www.czso.cz/sldb/sldb2001.nsf/tabx/CZ0000> >.

3.2 Rozdělení populace v ČR

Tabulka č. 1 (Sčítání lidu, domů a bytů z roku 2001) ¹⁹

Rozdělení obyvatelstva podle národnosti	
česká	9 249 777
moravská	380 474
slezská	10 878
slovenská	193 190
romská	11 746
polská	51 968
německá	39 106
ukrajinská	22 112
vietnamská	17 462
ruská	12 369
řecká	3 219
Odpovědělo celkem	9 976 713
Obyvatelstvo celkem	10 230 060

Pro vytvoření přesnějšího pohledu na složení současné společnosti lze čerpat ze statistických zdrojů Ministerstva vnitra ČR. Jsou zde uvedeny přesné počty legálně se pohybujících členů národnostních skupin na území ČR. Lze konstatovat, že skutečný počet se nedá nikdy určit, protože se na území ve skutečnosti pohybuje mnoho cizinců, kteří o povolení pobytu na území ČR nikdy nepožádali, ani nepožádají, anebo jim nemůže být z různých důvodů udělen. Na konci roku 2000 bylo v ČR evidováno okolo 200 000 cizinců s povoleným dlouhodobým nebo trvalým pobytem. Je odhadováno, že dalších téměř 200 000 zde žije, či pracuje ilegálně. V následující tabulce uvedeme pouze dominantní část různých národností, které se na našem území legálně pohybují. Tyto počty se vzhledem k dynamické povaze azylové politiky stále mění.

¹⁹ Sčítání obyvatel, domů a bytů [online]. c2005, poslední revize 19. 11. 2007 [cit. 2008-02-15]. Dostupné z: < <http://www.czso.cz/sldb/sldb2001.nsf/tabx/CZ0000> >.

3.3 Výběr z nejpočetnějších minorit v ČR

Tabulka č. 2 (Cizinci s povoleným pobytem na území ČR)²⁰

Cizinci s povoleným pobytem na území České republiky k 31. 1. 2008	
Slovensko	68 723
Polsko	20 699
Rusko	23 574
Ukrajina	126 612
Řecko	820
Vietnam	52 522

V dalších kapitolách bude stručně nastíněno úskalí života vybraných minoritních národnostních skupin, které patří v ČR mezi nejpočetnější. Cílem následujících kapitol je pochopit rozdílnost sociálních rolí v majoritní společnosti. Na stručném rozboru minoritních skupin Vietnamců a Ukrajinců bude poukázáno na rozdílnost jejich postavení oproti romské komunitě.

3.3.1 Vietnamci

Vše začalo okolo roku 1956, kdy se postupně rozvíjela vědeckotechnická spolupráce, která mimo jiné zahrnovala přípravu vietnamských odborníků v Československu, především ve strojírenství a lehkém průmyslu. Počátkem 60. let začali přijíždět studenti a aspiranti na československé vysoké školy, zejména ekonomického a technického směru, ale i na FAMU a FFUK (obor český jazyk a literatura). Po vypuknutí americké války byly přijaty do dětských domovů dvě skupiny vietnamských sirotků, většina z nich se nejspíš po ukončení války vrátila zpět do vlasti. V roce 1967 k nám díky usnesení vlády přijelo z Vietnamu na zaškolení v oborech strojírenství, metalurgie a spotřebního průmyslu 2 146 praktikantů. Od poloviny 70. let se převážně ve strojírenských profesích, v energetice a stavebnictví zapracovávalo dalších 5 069 vietnamských občanů. Jejich pobyt trval celkem 6 let a sestával se z 6 měsíční jazykové přípravy, dvou až tříleté odborné výuky v učňovských zařízeních a z praxe trvající 2,5 – 3,5 roku. V letech 1980–1983 se mělo zúčastnit 3 500 vietnamských občanů odborné

²⁰ *Cizinci s povoleným pobytem na území* [online]. c2005, poslední revize 31. 01. 2008 [cit. 2008-03-03]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/statistiky/migrace/2008/0131_pohlavi.pdf>.

přípravy s tím, že vzniklé náklady budou hrazeny výnosy z práce občanů VSR. V první polovině 80. let dosahoval počet vietnamských občanů v ČSSR přibližně 27 000²¹.

V současné době jsme svědky toho, že řada dospělých Vietnamců, i přesto, že zde žijí léta, se nedokáže domluvit česky. Na druhou stranu jejich zde narozené děti navštěvující české školy hovoří plynule česky a přijímají kulturu majoritní společnosti. V naší zemi je mnoho dětí a mladých Vietnamců, také se zde narodily stovky dětí ze smíšených česko – vietnamských párů. Smutnou realitou je fakt, že mnoho vietnamských dětí u nás již vietnamsky nehovoří a vietnamská kultura a tradice jim již nic neříká. Zamysleme-li se nad možností jakéhokoliv působení a rozhodování v roli manažera nad touto menšinou, je nutné vzít v úvahu, že ve vietnamské komunitě panuje silná sociální koheze, a proto je jakákoliv spolupráce ze strany státu velice komplikovaná. V rolích manažerů se tak často vyskytují pouze zastánci práva. A to zejména celní správa kvůli rozmáhajícímu se plagiátorství značkového zboží a policie, kde důvodem bývá výroba omamných látek.

3.3.2 Ukrajinci

Ukrajince můžeme potkávat v naší zemi již od počátku 90. let. Zpočátku jen několik tisíc, v současné době představuje ukrajinská komunita 25 % všech cizinců v ČR (50 000). Pracujících Ukrajinců bylo evidováno okolo 37 000 (z toho 16 000 s platným pracovním povolením a 21 000 se živnostenským oprávněním). Jejich největší počet byl zaznamenán v letech 1996 – 1997 v období stavebního boomu. Nejvíce se Ukrajinci soustřeďují v Praze a jejím okolí, a to především proto, že v Praze je větší množství pracovních příležitostí a s tím související větší počet lidí s větším kupním potenciálem.²²

Všeobecný názor majoritní společnosti na ukrajinskou komunitu často podléhá labelingovému názoru „Ukrajinec je zločinec“. Skutečností je ovšem fakt, že mnoho

²¹ *Cizinci v ČR* [online]. c2005, poslední revize 09. 10. 2002 [cit. 2008-03-03]. Dostupné z: <[http://www.multikultura.cz/soubory/tematicke-okruhy/cizinci-v-cr/9-cizinci-v-cr-\(projekt-varianty\).pdf](http://www.multikultura.cz/soubory/tematicke-okruhy/cizinci-v-cr/9-cizinci-v-cr-(projekt-varianty).pdf)>.

²² *Cizinci v ČR* [online]. c2005, poslední revize 09. 10. 2002 [cit. 2008-03-03]. Dostupné z: <[http://www.multikultura.cz/soubory/tematicke-okruhy/cizinci-v-cr/9-cizinci-v-cr-\(projekt-varianty\).pdf](http://www.multikultura.cz/soubory/tematicke-okruhy/cizinci-v-cr/9-cizinci-v-cr-(projekt-varianty).pdf)>

Ukrajinců vykonává v ČR pomocnou dělnickou práci. Je znám i případ, kdy byl jako pomocný zedník zaměstnán člověk s doktorátem z filosofie.

4 Romové v české společnosti

V České republice tvoří Romové početně nejvýznamnější etnickou menšinu. Termín Rom znamená v romštině člověk a podle reálných odhadů zde v současné době žije 250 až 300 tisíc Romů.²³ V Evropě žije odhadem asi 1,5 milionu Romů a ve východní Evropě pak více jak 3 miliony. Z písemného zachycení historie Romů se toho moc nedochovalo, avšak mnoho publikací uvádí, že pravlastí Romů je Indie. Romští předkové náleželi k původnímu obyvatelstvu Indie, které se tělesně (mj. tmavší pleť) poněkud odlišovalo od většiny. Postavení v indickém kastovním systému prošlo určitým vývojem, který byl převážně sestupný. Již v této vlasti jim kočování pomáhalo uplatnit řemeslné dovednosti, zejména kovářské, ale i schopnost bavit publikum hudbou, tancem a různými kejklemi. Občas si vypomáhali i žebrotou. Z Indie emigrovali zřejmě za obživou do Persie, poté dále na Balkán, kde setrvali až do počátku 15. století.²⁴

Známky odstupu a odmítání romských kočovníků se začaly objevovat už několik desítek let po jejich příchodu. První zmínky o Romech na našem území pocházejí z doby po roce 1400. Již v této době je zaznamenáno mnoho stížností na jejich magické a kejklářské praktiky, často spojované s kapsářstvím. Z těchto důvodů byla patrná určitá perzekuce Romů. Historikové tvrdí, že Romové nikdy nebyli rovnocennými příslušníky české společnosti, ale vždy byli na okraji společnosti. První, kdo začal uplatňovat asimilační politiku v roce 1761, byla Marie Terezie. Romům bylo přikázáno pracovat v zemědělství, nemluvit romsky, oblékat se stejně jako ostatní a plnit povinnosti šlechty a církve. Většina Romů, kteří dnes v České republice žijí, přišla do Čech ze Slovenska v letech 1945 – 1993. Přistěhovaní Romové po druhé světové válce přišli s celými velkorodinami za bydlením i prací. Osídlovali nejčastěji příhraniční oblasti, odkud bylo vysídleno německé obyvatelstvo. Tyto rodiny zachovávali své

²³ FRIŠTENSKÁ, H., VÍŠEK, P. *O Romech : (Na co jste se chtěli zeptat)*. Praha: VCVS, O.P.S, 2002. s. 31.

²⁴ ŘÍČAN, P. *S Romy žít budeme – jde o to jak*. Praha: Portál, 1998. s. 13.

tradice i jazyk a v soužití obou kultur nebyvaly velké problémy. Později v 50. a 60. letech přišla další vlna Romů do průmyslových oblastí. Jejich snaha splynout s majoritní společností a dobrovolná asimilace se však setkala s nepochopením a toto soužití vyvolalo mnoho potíží. Romové nebyli schopni přizpůsobit se odlišným kulturním zvykům a pravidlům a tak byli vyčleněni ze svých původních velkorodin do malých izolovaných skupinek. Od konce druhé světové války nebyla v České republice uznávána romská národnost. Komunistická strana Československa rozhodla v dubnu roku 1958, že Romové, dříve často nazývaní „Cikáni“, nejsou etnickou skupinou, nýbrž jen sociální skupinou s téměř zanikajícím etnikem a zaostalými rysy života, bez vlastního území a hospodářského života. Přihlásit se směli pouze k národnostem: české, slovenské, ukrajinské, ruské, polské, maďarské, německé anebo ostatní národnosti. Podle zákona č. 74 přijatého tehdejší vládou v roce 1958 o „trvalém usídlení kočujících osob“, se museli vzdát kočovného způsobu života, protože ten brání jejich integraci. „Kdo kočuje, nemůže být trvale zaměstnán a vyhýbá se tak poctivé práci, nemůže posílat děti do školy, bydlet v bytě apod.“²⁵

Funkce tradiční romské rodiny byla v době komunistické éry potlačována. Řada romských žen byla nevybíravě přesvědčena v barbarské sterilizační kampani, aby podstoupily sterilizaci, jejímž účelem bylo snížení počtu dětí v romských rodinách.

V 70. letech v akci zvané „Rozptyl cikánského obyvatelstva“ byli násilně přestěhováni do míst bez zázemí, do bytovek, které neodpovídaly jejich původnímu stylu života a jejich původní osady byly rušeny. Začali tak ztrácet svoji kulturní identitu, tradice i jazyk. Listopad 1989 byl i v životě českých Romů předělem a přinesl jim, kromě toho, co přinesl všem občanům, i svobodu užívat svého jazyka a pěstovat svou národní kulturu. V souladu s doporučeními OSN mohli Romové poprvé od skončení druhé světové války při sčítání lidu v roce 1991 deklarovat romskou národnost a uvést romštinu jako mateřský jazyk a svobodně tak vyjádřit svoji příslušnost k národu dle vlastního uvážení a přesvědčení.²⁶ Mnoho jich tak ovšem neučinilo.

²⁵ MANUŠ, E. *Jdeme dlouhou cestou*. Řevnice: Arbor vitae, 1999. s. 13-15

²⁶ kol. autorů: 1999. *Romové v České republice*, str. 226-232

Ve 20. století bylo postavení romské komunity otřeseno třemi událostmi²⁷:

1. Vyvraždění většiny usedlé populace v koncentračních táborech za druhé světové války;
2. Násilné přesídlení romské komunity z rurálního prostředí osad do průmyslových městských sídelních zón;
3. Tržní transformace, při které mnoho Romů přišlo o práci.

V současné době patří Romská populace k demograficky rozvojovým populacím, jejichž charakteristickým znakem je progresivní typ věkové struktury s vysokým zastoupením dětské populace. Na základě dostupných statistických údajů již dochází ke snižování plodnosti romských žen, široká základna věkové struktury zaručuje početní růst i v případě snižování průměrného počtu dětí, které se narodí jedné ženě.

4.1 Sociální vyloučení Romů

Závažným problémem současného moderního světa je sociální vyloučení. V české společnosti jsou Romové jednoznačně skupinou, která je sociálním vyloučením postižena výrazně a jejich šance uspět ve společnosti je velmi nízká.

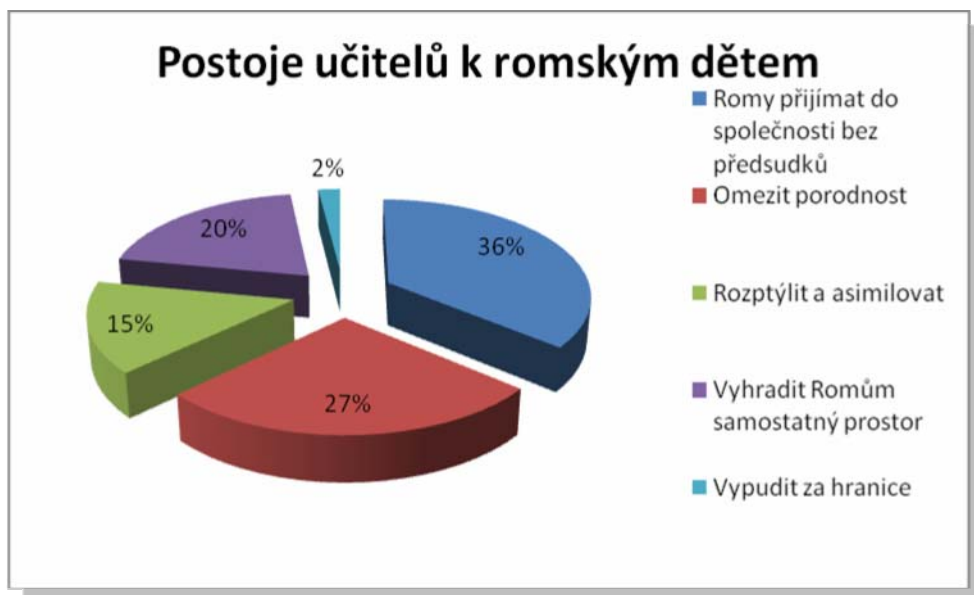
Je třeba podotknout, že praxe občanského sektoru vykazuje posun při řešení problémů sociální povahy. Vyloučení romské komunity představuje ohromný balík problémů sociální povahy, které jsou mezi sebou tak propojeny, že opatření namířená pouze na jeden z těchto problémů neřeší otázku komplexně a nevede k výraznému efektu. Důsledky sociálního vylučování nejsou v očích veřejnosti spojovány s nejrůznějšími vylučovacími mechanismy monokulturně založené společnosti, ale s vůlí samotné romské komunity, což je omyl a záměna příčiny s následkem.²⁸

²⁷ kol. autorů:1999. *Romové v České republice*, str.156

²⁸ kol. autorů:1999. *Romové v České republice*, str. 187

Názorný příklad postoje pedagogů vůči romským (pro sociální vyloučení jsou zde 2 % dotazovaných) dětem ČR vyobrazuje následující graf.²⁹

Graf č. 1 (Postoje učitelů vůči romským dětem)

4.2 Pracovní podmínky a pracovní uplatnění Romů

Za nejdůležitější faktor vedoucí k sociálnímu vyloučení je omezený přístup na trh práce. Hlavními příčinami vysoké míry nezaměstnanosti romské populace je nízká vzdělanostní úroveň a kvalifikace (80 % populace má jen základní vzdělání, 90 % populace je v 9. třídě klasifikace zaměstnanosti, což představuje pomocné a nekvalifikované dělníky).³⁰

Romové jsou zároveň postiženi dlouhodobou a opakovanou nezaměstnaností. Sezonní a příležitostné formy zaměstnání představují pro Romy jednu z mála možností jak prostřednictvím úřadu práce získat pracovní příležitost. Romští žadatelé o práci si často stěžují na diskriminační praktiky zaměstnavatelů, které dle mého názoru, nejsou vždy rasisticky motivované. Ochranu před diskriminací v oblasti zaměstnání vymezuje zákon o zaměstnanosti (zákon č. 435/2004 ve znění pozdějších předpisů), který

²⁹ BALVÍN, J.: *Společně (Spolu s Romy k multikulturní výchově školství)*. Ústí nad Labem - Brno: Hnutí R, 1997. s. 41.

³⁰ NAVRÁTIL, P. a kolektiv: *Romové v české společnosti*. Praha: Portál, 2003. s. 61

stanovuje povinnost zaměstnavatelům zajišťovat rovné zacházení se všemi fyzickými osobami uplatňujícími právo na zaměstnání. Problémem je, že nevzdělaný, nekvalifikovaný a dlouhodobě nezaměstnaný romský uchazeč sám neví, jak o pracovní místo žádat, jak jednat a jak zapůsobit na potenciálního zaměstnavatele, aby práci získal. Mnoho zaměstnavatelů má zkušenosti, že první, co romského uchazeče zajímá, je výše příjmu a možnost obejít pracovní doby.³¹

Situace romské populace je tak uzavřena v bludném kruhu. Většina Romů je nevzdělaná, nekvalifikovaná a vzhledem k současnému nastavení trhu práce tak velmi těžko zaměstnatelná. Svou roli sehrávají i předsudky zaměstnavatelů vůči uchazečům jiné barvy pleti. Sami Romové pak ztrácejí návyk pracovat a hodnoty s tím spojené a nemají zkušenosti jak o místo usilovat. V neposlední řadě má tato situace velmi negativní dopad na mladou romskou populaci, která za minulého režimu nepracovala a nevidí pracovat ani své rodiče, tudíž nejsou nijak motivováni a práce pro ně nemá hodnotu.

Podle Navrátila situace příslušníků romské komunity vykazuje následující typické charakteristiky:³²

- velká část romské komunity má pouze základní (v mnoha případech nedokončené) vzdělání;
- velká část komunity je tedy nekvalifikovanou pracovní silou;
- příslušníci romské komunity jsou (vzhledem ke svému zastoupení v celkové populaci) v nepoměrně větší míře zastoupeni v evidenci na úřadech práce;
- většina nezaměstnaných příslušníků romské komunity je nezaměstnaná dlouhodobě (až 10 let);
- vzhledem k poměru nabídek pracovních míst pro nekvalifikované žadatele o práci a počtu nekvalifikovaných žadatelů o práci z řad romské komunity jsou tito v konečném důsledku nezaměstnatelní;

³¹ NAVRÁTIL, P. a kolektiv: *Romové v české společnosti*. Praha: Portál, 2003. s. 61-63

³² NAVRÁTIL, P. a kolektiv: *Romové v české společnosti*. Praha: Portál, 2003. s. 64

- vzhledem k vysoké nekvalifikovanosti populace se pracovní příležitosti omezují na pomocné nekvalifikované, fyzicky náročné práce a sezonní a příležitostné práce;
- velká část příslušníků romské komunity má zkušenost s diskriminací ze strany potenciálních zaměstnavatelů (když se dotazují přes telefon na volné pracovní místo, je k dispozici, když přijdou osobně, místo je již obsazené);
- v důsledku dlouhodobé nezaměstnanosti a perspektivy nezaměstnatelnosti ztrácejí tyto lidé pracovní návyky, sociální dovednosti atd., čímž se jejich znevýhodněná pozice na straně poptávky po jejich pracovní síle dále prohlubuje a uzavírá se kruh vyloučení z trhu práce;
- příslušníci romské komunity ve velké míře využívají jediné pracovní uplatnění, které se jim nabízí, a to je uplatnění v rámci tzv. šedé ekonomiky, kterým se jednak dostávají na hranici překročení zákona (zejména pokud zároveň pobírají podporu v nezaměstnanosti či dávky sociální podpory), jednak vypadávají ze systému sociální ochrany (protože uzavírají nechráněné pracovní vztahy, ze kterých jim často neplyne zdravotní ani sociální pojištění);
- v rodinách, kde jsou oba rodiče dlouhodobě nezaměstnaní, případně pracují v šedém sektoru pracovního trhu, se na děti nepřenáší společensky žádoucí návyky a mechanismus sociálního vyloučení začíná působit na další generaci;
- nejistá pracovní morálka a častá fluktuace Romů.

4.3 Role Romů v systému veřejné správy

Role Romů v systému veřejné správy je velmi specifická a komplikovaná. Je to částečně dáno tím, že se mezi nimi vyskytuje velký počet nezaměstnaných lidí a na základě toho mnohým z nich vzniká materiální potřeba. Mnoho z těchto lidí žije z životního minima a pobírá sociální dávky. Můžeme se pouze domnívat, čím to je, že v romském etniku panuje tak vysoká nezaměstnanost. Jeden z důvodů může být ten, že zaměstnavatelé Romů neradi zaměstnávají (jako důvod uvádějí nespolehlivost). Další příčinou může být to, že Romům prostě tento způsob začal vyhovovat a se svou rolí ve společnosti se již ztotožnili. Příčiny mohou být i další jako například rasismus majoritní skupiny vůči Romům. Ten ale není až tak častý, aby Romové museli žít na okraji

společnosti. Těchto pár uvedených příčin znamená pro stát zatížení ve formě množství vyplácených sociálních dávek, které řada Romů v současné době zneužívá (např. dostane příspěvek na dítě, ze kterého dítě nemá žádný užitek). Dalším zatížením je kriminalita romské etnické skupiny. V současné době nastal problém s mladými Romy, kteří užívají psychotropní a omamné látky a to jak pro vlastní potřebu, tak i pro své vlastní obohacení. Převažujícím typem romské kriminality jsou drobné krádeže, neplacení výživného a kuplířství. Dalším zatížením pro stát představují dnes již přetížené vazební věznice a věznice pro výkon trestu odnětí svobody.

Při hodnocení majority Romové nemluví a ani nejsou ochotni mluvit o majority v kladech a pozitivěch a naopak zaujímají až schizofrenně protikladná stanoviska. Romové vcelku vnímají gádže a jejich instituce jako něco nepřátelského, mají pocit ohrožení, neidentifikují se s politickým systémem, cítí se jako občané druhé kategorie. Kritizují gádžovskou odměřenost, nedostatek pohostinnosti, citový chlad a nadřazené chování, xenofobii a rasové projevy, které cítí, že jsou namířené vůči nim. nepřátelské akce lze doložit z různých zemí, nejen postkomunistických. Např. vláda premiéra Majora znemožnila kočování asi čtyřem tisícům rodin. Na druhé straně však Romové ke Gádžům obdivně vzhlíží, především k materiálním hodnotám.

Převažující postoj české společnosti k Romům jako etnické skupině je spíše odmítavý. Zčásti jde o důsledek špatné zkušenosti a zčásti o neochotu přijmout a tolerovat skupinu s odlišnými hodnotami a jiným, z pohledu většinové společnosti rušivým životním stylem. Lidé majoritní společnosti považují Romy za bezstarostné, společenské, ale zároveň jim vyčítají hlučnost, do jisté míry jim závidí jejich schopnost prožívat naplno přítomnost, ale vadí jim jejich lhostejnost k povinnostem. Jsou přesvědčeni, že parazitují na společnosti a zneužívají všechny dostupné sociální výhody. Toto přesvědčení je posilováno chováním Romů, kteří se naučili tvrdě vymáhat to, co si myslí, že jim patří. Nízká vzdělanost, vysoká nezaměstnanost a kriminalita jsou používány jako argumenty potvrzující jejich nekompetentnost a odsouzeníhodný životní styl. Averzi k Romům podpořila i jejich emigrace do zahraničí, která je chápána jako jednoznačně motivována touhou po bezpracném blahobytu.³³

³³ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál, 2004, s. 652

Romové jsou velmi často spojováni s podezřením ze zneužívání služeb sociální pomoci. Mnozí však systém zneužívají nevědomky, nejčastěji z důvodu nevzdělanosti, neinformovanosti a sociální izolace od společnosti. Někteří naopak systém nevyužívají vůbec, ať již ze stejných důvodů či z důvodu nedůvěry k institucím. Dalším důvodem je složitost vyplňování formulářů, nedůvěra pracovníků institucí k Romům a neochota úředníků zabývat se méně komunikačně zdatnými klienty.

4.4 Bydlení a bytová segregace Romů

V devadesátých letech 20. století v souvislosti s transformací ekonomiky probíhaly rozsáhlé restituce a privatizace bytového fondu. Restiturovány byly zejména domy a byty ze starší zástavby, které byly Romům přiděleny v systému přidělování bytů v minulém režimu. Příslušníci romské komunity v důsledku minulé „bytové politiky“ obývali převážně méně kvalitní byty. Zastupitelé obcí věděli i neoprávněném užívání bytů nejen romskými občany, které mělo nejčastěji formu tzv. „nabourání“ bytu, ale v rámci majority šlo také o formu „fiktivních výměn“. Noví majitelé tyto formy již neakceptovali a nájemníky z bytu rovnou vyhodili, anebo s nimi sepisovali nové nájemní smlouvy „na dobu určitou“. Tímto se zbavovali povinnosti zajistit nájemníkovi, se kterým smlouva nebyla prodloužena, náhradní bydlení. Romové, kteří se neorientovali v právních důsledcích, byli snadnou kořistí takovýchto praktik. V důsledku převodu státního bytového fondu do vlastnictví obcí docházelo k zatížení obecního rozpočtu natolik, že pro obce bylo snazší přistoupit k privatizaci obecních bytů.³⁴

Navrátil dále uvádí, že v současnosti mnoho obcí řeší problematiku bydlení Romů po svém. Protože bývají těžko snesitelnými sousedy, ať už z důvodu přestupků, jako je např. rušení nočního klidu, znečišťování společných domovních prostor či veřejných prostranství, stala se trendem rezidenční segregace Romů. Rezidenční segregací rozumíme prostorovou koncentraci příslušníků romské komunity do určitých speciálně vyčleněných lokalit. Hlavním důvodem takovýchto postupů byly také dluhy

³⁴ NAVRÁTIL, P. a kolektiv: *Romové v české společnosti*. Praha: Portál, 2003. s. 68-69

na nájemném a službách spojených s užíváním bytů, ale také diskriminační praktiky některých pracovníků bytových odborů a kancelářů.

Obyvatelé těchto čtvrtí žijí ve starých a sešlých obecních domech. Většinou se jedná o byty nižší kategorie či holobyty.

Vícečetnost romských rodin, soužití několika generací pohromadě a navíc nedostatek obecních bytů je příčinou dalších negativních projevů, jako je nedostatek osobního a intimního prostoru pro každého člena domácnosti, nedostatek prostoru k učení či hraní, horší hygienické a zdravotní podmínky atd.

Problematika bydlení týkající se Romů podle Navrátila se vyznačuje následujícími charakteristikami:³⁵

- koncentrace romských obyvatel v nevyhovujícím starém bytovém fondu v majetku obcí;
- segregační praktiky obcí;
- nucená (samo)segregace, nemožnost pronajmout si byt v jiné lokalitě z důvodů častých rasových předsudků nájemců;
- vznik ghett enkláv;
- nelegální obsazování bytů, bydlení v bytech bez nájemní smlouvy – nemožnost získat příspěvek na bydlení, promítnutí do dávky životního minima, na kterou má obyvatel nárok;
- v příspěvku na bydlení se nepočítá s doplatky na zálohách při ročním zúčtování (dluhy na nájemném, vystěhování, holobyty, izolace);
- zneužívání majitelů domů a bytů neschopnosti části romské komunity orientovat se v úředních postupech a tendence přistoupit na nabídku, která se jim zdá

³⁵ NAVRÁTIL, P. a kolektiv: *Romové v české společnosti*. Praha: Portál, 2003. s. 70

situačně přínosná, nicméně z dlouhodobější perspektivy je zcela nevýhodná, a navíc někdy dokonce na pomezí nelegálního postupu.

Fenomén holobytů a vznik ghett tuto problematiku neřeší, naopak situaci těmto lidem, kteří se dostali do nepříznivé životní situace, ještě zhoršuje. Etnickou sídelní segregaci doprovází segregace sociální, neboť v takovýchto lokalitách žijí převážně jen sociálně slabí Romové, kterým je tak uzavřena cesta zpátky a jsou tak nevratně ze společnosti vyloučeni. Tzv. vybydlování, které se interpretuje jako neschopnost racionálně zacházet s majetkem a neúcta k hodnotám, jsou projevem hořkosti, vzdoru a zoufalství, protože Romové mají pocit, že přijetím gádžovského obydlí je Gádžové nutí měnit zvyky.

Ministerstvo práce a sociálních věcí provedlo průzkum situace romských komunit a napočítali v ČR přibližně 330 romských ghett. Autor výzkumu Ivan Gabal říká: "Ghett stále přibývá, trend je velmi nepříznivý." Za ghetta označuje celé lokality, izolované ulice či jednotlivé domy. Ghettem tak je například známé mostecké sídliště Chanov nebo i jediný dům v pražském Karlíně.³⁶

V současných dnech se zvýšil počet stížností ohledně ubytování Romů. Většinou se jedná o úřední vystěhování romských skupin a rodin. Postupovaly takto mnohé veřejné úřady, především ty na místní úrovni. Násilná vystěhování často provázejí hrozby či násilí vůči Romům. Z toho je patrné, že činnost obcí v otázkách urbanismu je stále více určována požadavky trhu i pohrdáním lidmi označovanými za "Cikány". Součástí veřejné politiky se tak stalo vyhánění Romů z městských center, aby nebyli na očích veřejnosti. "Tyto otázky vyvolávají hluboké obavy o sociální spravedlnost v Evropě," uvedli autoři prohlášení. V textu zveřejněném tiskovým střediskem RE se jako další země porušující práva na ubytování Romů uvádějí Velká Británie, Francie, Španělsko, Řecko, Irsko, Maďarsko, Itálie, Rusko, Slovinsko, Turecko, Albánie, Bosna, Srbsko a Bulharsko. Právo na slušné bydlení, které slibují texty OSN, EU a RE, má zásadní význam pro to, aby lidé mohli využívat dalších občanských práv. Porušování tohoto práva tudíž nejen ponižuje romskou obec, ale také

³⁶ HONZEJK, P. *V Česku přibývá romských ghett* [online]. 2006 [cit. 2008-05-03]. Dostupný z WWW: <http://www.lidovky.cz/ln_domov.asp?c=A060419_084229_ln_domov_lvv>.

jejím členům znemožňuje se plně těšit z práva na soukromí, vzdělání, práci, jídlo, zdraví, sociální bezpečnost a svobodu pohybu a z volebního práva. Kothari z Rady OSN pro lidská práva a jeho kolega z RE Hammarberg kromě jiného navrhuje, aby města a obce vyčlenily pozemky pro stěhující se Romy a vybavily je tak, aby zde Romové měli důstojné podmínky pro život. Vyzvali také vlády, aby zavedly pevný právní rámec s cílem zajistit, že místní úřady budou respektovat mezinárodní právo v otázce práva na bydlení.³⁷

³⁷ *V ČR je prý porušováno právo na bydlení u Romů* [online]. 2007 [cit. 2008-01-04]. Dostupný z WWW: <<http://www.narodni-politika.estranky.cz/clanky/ze-sveta/v-cr-je-pry-porusovano-pravo-na-bydleni-u-romu>>.

II. Praktická část

1 Cíl práce

Hlavním cílem praktické části byla analýza a komparace postojů obyvatel k řešení bytové politiky a kvality soužití majoritní společnosti a romské menšiny ve vybraném regionu. Analýza byla provedena formou průzkumu a dotazníkovým šetřením mezi obyvateli měst Ústeckého kraje. Zejména se zaměříme na efektivitu manažerského rozhodování při řešení problémů, které vyplývají ze soužití s romskou komunitou. Při vytváření praktické části byly brány v úvahu i další dílčí cíle, které poukázaly na současnou kvalitu života a soužití majoritní skupiny a romské menšiny (popřípadě jiných minoritních skupin). Na základě hlavního a dílčích cílů byl vyhotoven závěr praktické části a bylo navrženo opatření na zlepšení situace ve vybraném regionu. Zde je uveden souhrn dílčích cílů:

- Výběr dvou měst, kterých se problematika soužití s romskou menšinou týká;
- Ve vybraných městech určit výzkumný soubor;
- Vybrat metodu získávání dat;
- Zvolit metodu zpracování dat;
- Zajistit dokumentaci pro sběr informací dané lokality;
- Zjistit názory obyvatel vybraných měst na vzájemné soužití;
- Poukázat na manažerské rozhodování v daném městě za použití dotazníkového šetření a studia dokumentace konkrétního regionu;
- Provést komparaci dat získaných na základě dotazníkového šetření;
- Zpracování a analýza dat získaných z použitých metod a následné vytvoření závěru a opatření na zlepšení situace.

1.1 Výzkumné otázky

Pro tuto diplomovou práci byly zvoleny výzkumné otázky na základě hlavního a dílčích cílů.

1. Jsou obyvatelé spokojeni s bytovou politikou daného regionu (myšlena kvalita života v dané oblasti)?
2. Vnímají občané riziko při soužití s určitou menšinou?
3. Má toto soužití vliv na kvalitu jejich života?
4. Jaké projekty se v daném regionu provádějí pro zlepšení situace?
5. Mohou se občané spolupodílet na těchto projektech?
6. Mají obyvatelé strach ze vzrůstající kriminality?
7. Co si lidé myslí o segregaci a integraci menšinové populace?
8. Považují obyvatelé daných měst práci zastupitelstva města v této oblasti za dostatečnou?
9. Myslí si občané, že kvalita života a soužití s romskou menšinou se za poslední léta zlepšila?
10. Jak vnímají obyvatelé měst, kteří mají problémy v soužití s minoritní skupinou, postoje současných vrcholných politiků k tomuto tématu (viz. Jiří Čunek)?

1.2 Hypotézy

Praktická část vychází z následujících hypotéz, které byly ověřovány na základě provedeného šetření.

1. Předpokládá se, že občané bydlící v sousedství výskytu minoritních skupin nejsou spokojeni s kvalitou bydlení v dané oblasti. (v dotazníkové baterii otázka č. 3)
2. Očekává se, že občané žijící v inkriminované oblasti touží po změně a klidnějším bydlení. (v dotazníkové baterii otázka č. 9)
3. Předpokládá se, že otázka kvalita života v této oblasti není pro městské zastupitelstvo prioritní. (v dotazníkové baterii otázka č. 8)
4. Členové majoritní společnosti se domnívají, že po integraci minority do majoritní společnosti se kvalita života minoritní skupiny zlepší. (v dotazníkové baterii otázka č. 7)
5. V oblasti, kde majorita bydlí na sídlištích s minoritními skupinami, bude velká část souhlasit s politikem Jiřím Čunkem (o vystěhování nepohodlné menšiny). (v dotazníkové baterii otázka č. 10)

2 Výzkumný soubor

2.1 Výběr vhodných lokalit

Podle poznatků získaných v teoretické části bylo prvním kritériem výběru výzkumného souboru vybrání vhodné lokality. Pro potřebu této diplomové práce bylo vhodné zvolit lokalitu zatíženou problematikou vyplývající ze soužití skupin s odlišnou kulturou ve společném prostoru.

Pro jednodušší srovnání a analýzu se zdála jako nejvhodnější pouze teritoria dvou měst v Ústeckém kraji. A to z důvodu známosti a osobní znalosti tohoto kraje. Jedná se o města Bílina a Teplice, která se zdají jako nejvíce zatížená touto problematikou. V případě města Teplic se bude jednat zejména o místní panelákovou zástavbu Prosetice a v případě Bíliny půjde zejména o okolí sídliště SUNN, z důvodu místního označení těchto míst za romská ghetta.

Tabulka č. 3 (Počet obyvatel obou měst)

Město	Počet obyvatel
Teplice	51010
Bílina	17000

Se svou rozlohou 469 km² se okres Teplice řadí k nejmenším okresům a zároveň patří k okresům s největší hustotou osídlení. Tento okres hraničí s okresy Ústí nad Labem, Litoměřice, Louny, Most a Dippoldiswalde (SRN). Přestože se okres Teplice řadí mezi nejprůmyslovnější okresy, nachází se na jeho území celá řada velmi starých lázní. Rozmístění obyvatelstva je značně nerovnoměrné. Nej hustěji je osídlena oblast patřící do Severočeské hnědouhelné pánve. Zde se nacházejí i největší města okresu. Řidčeji je osídleno České středohoří a nejméně Krušné hory. Centrem nej hustěji obydlené části je město Teplice. V pěti největších městech (Teplice, Bílina, Krupka, Duchcov, Dubí) žijí téměř čtyři pětiny veškerého obyvatelstva. K datu 31. 12. 2004 žilo v okrese Teplice 127 627 obyvatel, z čehož bylo 91 391 obyvatel v produktivním věku. Vyšší počet úmrtí v pánevních okresech působí na socioekonomické postavení, nízká

úroveň vzdělání populace, relativně velká romská menšina, nezdravý životní styl, vysoký výskyt kouření, nedostatky ve výživě a znečištěné ovzduší.

Největší podíl zaměstnanosti na trhu práce má zeštíhlující se těžba hnědého uhlí. Dalším, jistě dosti velkým podílem dominuje na trhu práce sklářský a keramický průmysl. Své zastoupení má rovněž energetika, strojírenský průmysl, chemický průmysl, potravinářský a také papírenský a polygrafický. Dlouholetou tradici zde má i textilní průmysl, který poskytuje pracovní příležitosti zejména ženám. V současné době, díky úpadku textilních společností, se počet zaměstnaných žen v tomto odvětví snižuje. V této oblasti je mnoho lidí se základním vzděláním a toto jim při dnešní dynamičnosti pracovního trhu již nestačí, proto jsou zde velmi časté případy dlouhodobé nebo opakované nezaměstnanosti. Na trhu práce vládne všeobecná nejistota a celková situace je zdrojem různých druhů marginalizace.³⁸

S rozvojem lázeňství stoupl podíl zaměstnanosti v cestovním ruchu. Zásoby nerostných surovin, charakter průmyslové výroby a struktura osídlení v regionu Teplice vyvolávají značné nároky na dopravu. V okrese je hustá silniční a železniční síť s napojením na důležité vnitrostátní a mezinárodní dopravní trasy. Velkým významem bude pro okres Teplice dobudování D8, která povede z Prahy na německé hranice. V červenci 2003 byla zahájena výstavba průmyslové zóny Krupka, ve které by mělo najít pracovní uplatnění kolem 2 500 lidí. K 31. 12. 2005 mělo město Teplice 51 010 obyvatel. V Teplicích je zvýšená kriminalita spíše v okrajových částech města, zejména v lokalitách Prosetice a Trnovany. Skladba obyvatelstva sídliště Prosetice se skládá z větší části majoritního obyvatelstva a z té menší ji tvoří v drtivé většině romská populace, ukrajinská a vietnamská³⁹ a v poslední době ruská a arabská populace. Kvalita života a bydlení v této oblasti je dosti na problematické úrovni. Je to dáno jistým multikulturálním prostředím a polohou, kdy umístění sídliště Prosetice je v jakémsi kotli (prostředí působící dojmem, že z něj nelze uniknout) a to mezi horou Doubravka a dalším sídlištěm Nová ves. Sídliště Prosetice má velké komplikace z velkého výskytu konzumentů tvrdých i měkkých drog. Jedinou výhodou tohoto místa je snad cena

³⁸ Viz. kapitola v teoretické části 1.3

³⁹ Viz. kapitola v teoretické části 3.3.1 a 3.3.2

bydlení, která se řadu let drží na velmi nízké částce (není zde nouze sehnat byt 4-1 za 200 000, - Kč – 350 000, - Kč) a poté blízkost centra města (20 – 30 min pěšky).

Život v Bílině je dnes poznamenán tím, že se severočeská oblast, v níž leží, podílí na celkovém objemu výroby průmyslu paliv a energetiky v České republice 45 %, vytěží se zde 75 % hnědého uhlí, z čehož 91 % připadá na povrchový způsob dobývání. Samotná elektrárna Ledvice, postavená v roce 1965, vytváří 3 % celostátní výroby elektrické energie. Tyto okolnosti vedly zvláště od roku 1960 k růstu emisí kysličníku siřičitého i k mimořádně vysokému výskytu polévatého prachu v ovzduší. V Bílině fungují ještě další podniky. V chudeřických sklárnách se vyrábí tvrzené a pěnové sklo. Pobočka závodu Seba Tanvald zásobuje své odběratele textilními výrobky. Dopravně je Bílina napojena na trati Ústí - Chomutov a Ústí - Úpořiny - Bílina. Z důležitých komunikací ji protíná silnice z Teplic na Louny a z Ústí na Most a dále do západních Čech. Zemědělství v okolí Bíliny příliš neprosperuje, jeho hektarové výnosy jsou asi o 10 % nižší, než činí průměr v České republice. Za zmínku stojí význačné ovocnářství v Českém středohoří. Město má v současné době přibližně 17 000 obyvatel. Většina lidí žije v nově vystavěných sídlištích U nového nádraží (SUNN), Za Chlumem, Pražské předměstí I a II a pracuje v okolních dolech, elektrárně, sklárnách a dalších závodech. Město již změnilo, kromě historického jádra, svůj ráz. Přesto se zde udrželo 211 ha ošetřované zeleně. Zámecký park, Žižkovo údolí, malebné zákoutí Bezovky spolu s lesoparkem Kyselka zvou k příjemným procházkám. Občanská vybavenost, včetně obchodní sítě, je ve městě poměrně slušná. Vedle většinou nově vystavěných základních škol je zde i gymnázium. Občané si mohou jít zaplavat do kryté plavecké haly. Sportu slouží atletický areál, fotbalový stadión, tenisové dvorce. Koupaliště a hřiště pro minigolf. Ve městě bývají pořádány soutěže v atletice, odbíjené, házené a jezdectví. Přírodní divadlo, kina a divadelní scéna dávají možnost kulturního vyžití. Je zde otevřena městská knihovna, příjemná překvapení připravuje výstavní síň, umístěná v radnici. V zámku nad městem, který dnes již opět patří Lobkovicům, jsou umístěny archeologické sbírky Regionálního muzea v Teplicích. Kulturní život význačně poznamenávají lázeňské koncerty v letním období. Bílina, jako průmyslové město, prožívá všechny klady i potíže dnešní doby výrazněji než jiná sídla. Její šablonovitá sídliště a okolní šachty kontrastují s výraznými dominantami bájného Bořeně,

lobkovického zámku a secesní radnice stejně jako s krásnými parky a lesoparky ve městě a rozmanitou přírodou Českého středohoří.⁴⁰ V současné době se ve městě Bílina rozmáhá působení romských gangů majících svůj původ v nedalekém sídlišti Chanov u Mostu. Díky tomu je město zatíženo vysokou kriminalitou.

2.2 Výběr vhodných respondentů

Vzhledem k prostředí, kde se dotazníková studie odehrávala, byl zvolen systém výběru respondentů náhodným výběrem, který byl omezen pouze kritériem, že respondent byl starší 18 let a bydlel v Teplicích (Prosetice a okolí) nebo v Bílině (sídliště SUNN a okolí). Před samotným dotazníkovým šetřením byla provedena pilotáž, ověřující vhodnost nebo nevhodnost kladených otázek. V pilotáži bylo dotázáno 10 % ze zamýšleného počtu dotázaných obyvatel. Na základě dotazníků vrácených z dotazníkového šetření v rámci pilotáže byla mírně přehodnocena skladba pokládaných otázek a v případě jedné systémové chyby byla provedena modifikace chybného dotazu.

V další výzkumné fázi, dotazníkovém šetření, bylo provedeno dotazování mezi náhodně oslovenými občany vybraných sídlišť. S žádostí o účast na výzkumu bylo osloveno 200 respondentů z řad majoritní skupiny. Nebyli osloveni žádní příslušníci minoritních skupin. Doba dotazování byla realizována v měsících leden 2008 a únor 2008. Dotazníky byly v Teplicích pořizovány prostřednictvím návštěv bytů na panelovém sídlišti Prosetice a v Bílině na sídlišti SUNN a okolí. Záměrem bylo oslovit v obou městech 200 náhodně vybraných respondentů.

⁴⁰ Současnost města [online]. c2008 [cit. 2008-04-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.bilina.cz/clanek.asp?pol=3&idc=20>>.

Město Teplice

Počet obyvatel: cca 51 000

Počet obyvatel Teplice – Prosetice: 3505⁴¹

Počet rozdaných dotazníků: 100

Počet vrácených dotazníků: 91

Počet použitelných dotazníků: 87

Osloveno 3,51 % občanů z celkového počtu obyvatel sídliště.

Město Bílina

Počet obyvatel: cca 17 000

Přibližný počet obyvatel Sídliště SUNN a okolí: cca 1 262⁴²

Počet rozdaných dotazníků: 100

Počet vrácených dotazníků: 85

Počet použitelných dotazníků: 63

Osloveno 12,6 % občanů z celkového počtu obyvatel sídliště.

Obě města

Celkem osloveno 200 občanů z celkového počtu obyvatel obou sídlišť.

⁴¹ Okres TEPLICE - NUTS CZ0426 [online]. c2008 [cit. 2008-19-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.czso.cz/kraje/ul/publikace/ciselnik/data%5C4204stp.pdf>>.

⁴² Sociodemografická analýza [online]. c2008 [cit. 2008-04-19]. Dostupný z WWW: <http://www.bilina.cz/komplan/vysledky/Sociodemograficka_analyza.pdf>.

Kategorie oslovených

V Teplicích i Bílině byli osloveni respondenti z řad majoritní skupiny, všech věkových kategorií, od 18 let výše.

V Teplicích odpovídalo 55 % žen a 45 % mužů.

V Bílině odpovídalo 48 % žen a 52 % mužů.

Při samotném průzkumu bylo osloveno na sídlišti Prosetice v Teplicích 100 respondentů, z toho bylo ochotno na otázky dotazníku odpovědět pouze 87 respondentů. V Bílině odpovědělo ze 100 dotazovaných osob pouze 63. (viz tabulky 4 a 5)

Tabulka č. 4 (Srovnání základního souboru, výzkumného vzorku a počtu dotazníků na sídlišti Prosetice)

Základní soubor	Výzkumný vzorek	Celkem vráceno vyplněných dotazníků	Z toho nevráceno zpět
3505	100	87	13
100 %	3,51 %	87,00 %	13,00 %

Tabulka č. 5 (Srovnání základního souboru, výzkumného vzorku a počtu dotazníků na sídlišti SUNN v Bílině)

Základní soubor	Výzkumný vzorek	Celkem vráceno vyplněných dotazníků	Z toho nevráceno zpět
1262	100	63	37
100 %	12,62 %	63,00 %	37,00 %

Otázka reprezentativnosti vzorku

Je nutné poukázat, že reprezentovaný vzorek rozhodně nedosahoval takového množství, aby na jeho základě bylo možno dojít k obecně platným závěrům. Práce má proto charakter pilotní studie a slouží k zmapování sledované problematiky a zpřesnění metod k jejímu zkoumání.

3 Metody získání a zpracování dat

3.1 Výběr vhodné metody výzkumu

Metodou použitou pro získání dat v tomto průzkumu byl dotazník⁴³. Tato metoda byla zvolena jako vhodný prostředek získání potřebných dat pro tuto diplomovou práci. Další metodou, která by mohla být použita k získání potřebných dat, by byl rozhovor. Ten však nebyl proveden na základě neochoty některých lidí konverzovat na toto téma. Díky dotazníkovému šetření je možné zjistit, samozřejmě při zachování absolutní anonymity, názory lidí žijící v dané oblasti.

- Dotazník byl vytvořen tak, aby umožnil odpovědi na výzkumné otázky a dosažení cílů práce.
- Předmětem dotazníku bylo pohled na problémy spojené s kvalitou života při společném soužití majoritní a minoritních skupin.
- Cílem dotazníkového šetření bylo zjistit podmínky a kvalitu života občanů bydlících ve vybraných lokalitách.

Dotazníkový průzkum byl rozdělen do několika částí, nejprve bylo nutné si stanovit předpoklady pro vznik dotazníku. Následovalo testování ve formě pilotáže, která poukázala na nedostatky v dotazníkové baterii. Poté došlo k samotné aplikaci dotazníku na občany, kteří splňovali předpoklady pro stanovenou cílovou skupinu. Po získání všech dotazníků se provedla sumarizace zjištěných odpovědí a následovalo potvrzení či vyvrácení stanovených předpokladů.

Struktura dotazníku se skládala celkem ze dvanácti otázek, přičemž jedna otázka byla otevřená a ostatní byly uzavřené. U sedmi otázek bylo pět odpovědí, respondenti tedy odpovídali pomocí pětibodové škály, slovně zakotvené ve tvaru „Rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne, nevím“. Poslední dvě otázky, týkající se věku a pohlaví, byly včleněny pro další možné využití v rámci této diplomové práce.

⁴³ Příloha č. 1

Sběr informací provedla autorka této diplomové práce osobní návštěvou všech bytů v šesti panelových domech daného sídliště. Dotazníkové šetření bylo provedeno většinou s osobou, která otevřela dveře. Tato osoba musela splňovat dané kritérium věkové hranice 18 let věku. Pokud toto nebylo splněno, byl dotazován jiný člen rodiny, který kritérium splňoval a byl ochotný na otázky odpovídat. Dotazník byl autorkou, dle odpovědí respondenta, vyplněn. Z důvodu zachování absolutní anonymity byl dotazník po vyplnění vhozen do papírového boxu, který nosila autorka s sebou.

3.2 Zpracování dat

Odpovědi získané z dotazníků byly pro lepší kontrolu zadávány do PC dvakrát. V PC se za pomoci skriptu vytvořeným v PHP prováděla verifikace zadávaných dat a data se dále zapisovala do databáze MySQL. Data byla zpracována na základě skriptu, který v cyklu procházel veškerá data v databázi. Výstupem byly tabulky, na základě kterých byla použita data do této práce.

Údaje od jednotlivých respondentů byly rozčleněny podle jednotlivých tematických okruhů, a dále podle jednotlivých otázek. Dotazníkové šetření bylo zpracováno pomocí analýzy dat.

Při hodnocení kvality života v dané lokalitě byly dotazy posuzovány dle procentuálního výpočtu. Záporné i kladné hodnoty výpočtů budou sčítány a k slovíčku „rozhodně“ a „spíše“ bude přihlíženo pouze v mezních hodnotách.

U pětibodových a tříbodových odpovědí bude znamenat naprostý souhlas či nesouhlas dle stanovených kritérií (hodnoty jsou relativního charakteru a jsou srovnávány s otázkami):

- Bude-li hodnota v rozmezí 0 % - 39 % - hypotéza se nepotvrdila
- Bude-li hodnota 40 % - 59 % - hypotéza se opět nepotvrdila
- Bude-li hodnota 60 % - 100 % - hypotéza se potvrdila

Hypotézy platí, když je splněno 60 % a více shody hypotézy s otázkou, přičemž procenta odpovědí „rozhodně“ a „spíše“ se sčítají.

Jedním z rizik výzkumu zůstává, že ne všichni dotázaní mají zkušenosti s problémy plynoucími ze soužití s romskou komunitou. I při snaze o maximální objektivitu mohla tato skutečnost výsledky výzkumu zkreslit.

4 Prezentace a interpretace výsledků

Po sběru dat, provedení analýzy, komparace a následném vyhodnocení a zpracování výsledků byla zjištěna fakta, která jsou zde prezentována formou tabulek a grafů společně s interpretacemi. Z vyhodnocených údajů jsou patrné tyto výsledky:

4.1 Výsledky dotazníkového šetření na sídlišti v Proseticích

Otázka č. 1

Jste spokojen (a) s prostředím a s kvalitou života ve vaší obci?

Tabulka č. 6 (Absolutní hodnoty odpovědí pro otázku č. 1)

Odpovědi	Celkem
a) Rozhodně spokojen	7
b) Spíše spokojen	20
c) Spíše nespokojen	39
d) Rozhodně nespokojen	15
e) Nevím	6

Graf č. 2 (Spokojenost s prostředím a s kvalitou života)

Nespokojeno je 62 % respondentů a 31 % je spokojených s kvalitou života a s prostředím v obci.

Výsledek tohoto dotazu potvrdil obavu, že dotazovaný vzorek občanů sídliště Prosetice v Teplicích vyjadřuje nespokojenost s prostředím a kvalitou života v dané obci.

Otázka č. 2

Znamená pro Vás soužití společně s členy jakékoliv menšiny riziko?

Tabulka č. 7 (Absolutní hodnoty odpovědí pro otázku č. 2)

Odpovědi	Celkem
a) Rozhodně znamená	21
b) Spíše znamená	26
c) Spíše neznámá	21
d) Rozhodně neznámá	15
e) Nevím	4

Graf č. 3 (Znamená bydlení s menšinou riziko?)

Na tuto otázku odpovědělo 54 % respondentů z vybraného vzorku, že ze společného soužití s minoritní skupinou hrozí určité nespécifikované riziko. Riziko nepocítuje 41 % respondentů. Zajímavostí je, že v této otázce je poměr názorů téměř vyrovnaný.

Otázka č. 3

Má společné bydlení s menšinami vliv na kvalitu bydlení?

Tabulka č. 8 (Absolutní hodnoty odpovědí pro otázku č. 3)

Odpovědi	Celkem
a) Rozhodně ano	34
b) Spíše ano	21
c) Spíše ne	18
d) Rozhodně ne	9
e) Nevím	5

Graf č. 4 (Má společné bydlení s menšinami vliv na kvalitu bydlení?)

U tohoto dotazu se zjišťovalo, zda-li soužití s menšinou má vliv na kvalitu bydlení. 63 % respondentů si myslí, že soužití s menšinou má vliv na kvalitu bydlení. 31 % respondentů si myslí, že vliv nemá. Tímto se potvrdilo, že bydlení s minoritou, dle respondentů z dotazovaného vzorku, má vliv na kvalitu bydlení.

Otázka č. 4

Jaké projekty se ve Vaší obci se v současné době provádějí pro zlepšení situace vašeho okolí (kulturní, sportovní vyžití)?

V Teplicích jsou respondentům známy tyto projekty:

- **START**
Resocializační a rekvalifikační program, jehož realizátorem je Dům dětí a mládeže. Jde o rekvalifikační a resocializační program pro mládež s cílem snížit nezaměstnanost u obtížně zaměstnatelných osob. Projekt funguje a město za něj nepožaduje žádnou dotaci.
- **Rozvoj a rekonstrukce romské komunity**
Cílem projektu byl všestranný rozvoj romské menšiny, její plná integrace do společnosti a dosažení harmonického soužití příslušníků této menšiny s majoritní společností.
- **Terénní programy WHITE LIGHT I. v Teplicích**
Filozofií kontaktního centra je poskytování sociálních služeb experimentátorům, lidem škodlivě užívajícím omamné a psychotropní látky a závislým na těchto látkách z celého Ústeckého kraje, zejména z teplického regionu.
- **Salesiánské středisko Štěpána Trochty v Teplicích Proseticích**
Svoji činnost zaměřuje na ty děti, které nejsou zapojeny v žádné jiné organizaci. Zaměření je převážně na sociálně slabší a také je určen pro romské děti ve věku 6-15 let. Příležitostnými návštěvníky je i mládež ve věku 16-18 let. Činnost Salesiánského střediska v Teplicích byla zahájena 25. 2. 1999. Rozhodnutím Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy je Salesiánské středisko v Teplicích od 1. 9. 2000 zařazeno do sítě škol a školských zařízení MŠMT.

Respondenti, kteří odpověděli „Ano“ si zpravidla okamžitě vybavili nedaleké Salesiánské středisko mládeže.

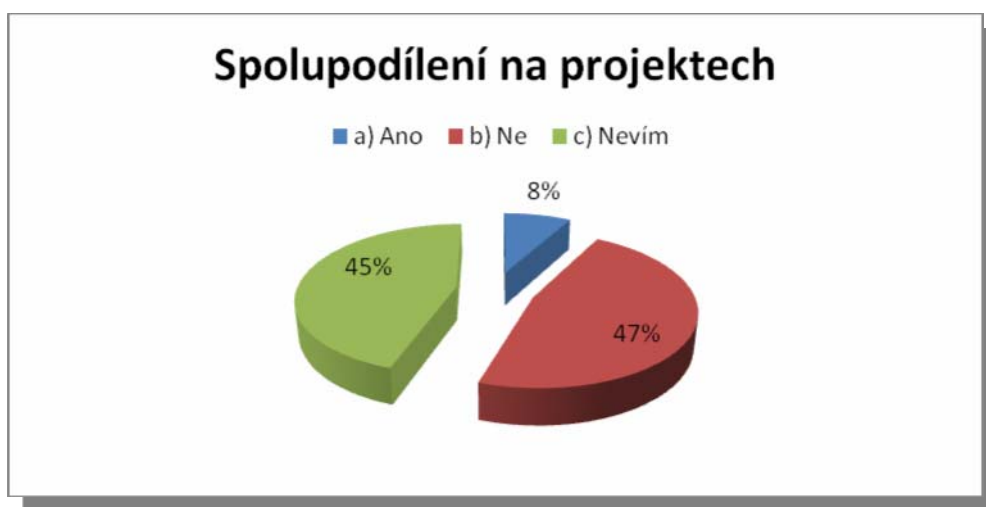
Otázka č. 5

Můžete se na těchto projektech spolupodílet?

Tabulka č. 9 (Absolutní hodnoty odpovědí pro otázku č. 5)

Odpovědi	Celkem
a) Ano	7
b) Ne	41
c) Nevím	39

Graf č. 5 (Možnost spolupodílení na projektech?)

Z tohoto výsledku vyplývá nedostatečná informovanost o právě probíhajících projektech. Pouze 8 % respondentů je s některým z projektů obeznámeno. Zbytek respondentů o žádných projektech neví a 47 % respondentů uvedlo, že není informováno.

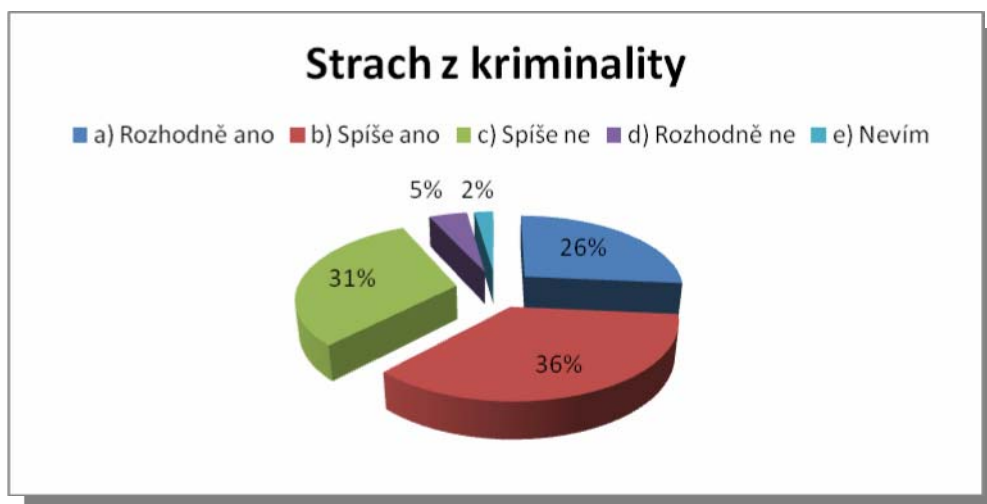
Otázka č. 6

Máte osobně strach z kriminality ve Vašem okolí?

Tabulka č. 10 (Absolutní hodnoty odpovědí pro otázku č. 6)

Odpovědi	Celkem
a) Rozhodně ano	23
b) Spíše ano	31
c) Spíše ne	27
d) Rozhodně ne	4
e) Nevím	2

Graf č. 6 (Strach z kriminality)

Strach o svůj majetek, své zdraví, svou rodinu a dokonce i o svůj život z důvodu kriminality pociťuje 62 % dotázaných. 36 % dotázaných si tuto myšlenku nepřipouští.

Zde lze uvést údaje z policejních statistik⁴⁴, kde je uvedeno, že pouze za únor 2008 bylo v rámci okresu Teplice (Statistika okresu Teplice v sobě obsahuje nápad trestné činnosti i obce Bílina, která spádově do tohoto okresu patří⁴⁵) byl nápad trestné činnosti za jeden měsíc:

⁴⁴ WOSKA, V.: *Vybrané druhy kriminality v okrese Teplice - únor 2008* [online]. 2006 [cit. 2008-03-03]. Dostupný z WWW: <http://www.mvcr.cz/rs_atlantic/data/files/02unor20084155.xls>.

⁴⁵ Viz. platí i pro kapitolu 5.2 otázka 6

- 46 případů násilné trestné činnosti,
- 77 případů krádeže vloupáním,
- 195 případů připadá na krádeže věcí,
- 63 případů krádeže věcí z aut,
- 79 případů hospodářské kriminality.

Otázka č. 7

Při společném bydlení s menšinami jste pro:

Tabulka č. 11 (Absolutní hodnoty odpovědí pro otázku č. 7)

Odpovědi	Celkem
a) Začlenění menšinové společnosti do většinové (společné soužití)	19
b) Menšinovou společnost oddělit od většinové (např. někam za město)	27
c) Nevím	41

Graf č. 7 (Společné bydlení s menšinami)

V Teplicích - Proseticích poměrně velká část (47 %) dotazovaných respondentů neví, jak by současnou situaci řešilo, nebo mají nějakou jinou variantu. Odstěhování

menšiny by volilo 31 % respondentů. Se společným soužitím souhlasí 22 % respondentů.

Otázka č. 8

Považujete práci Vašich obecních zastupitelů v oblasti bydlení a kvality života ve vaší obci za dostatečnou?

Tabulka č. 12 (Absolutní hodnoty odpovědí pro otázku č. 8)

Odpovědi	Celkem
a) Rozhodně ano	19
b) Spíše ano	17
c) Spíše ne	23
d) Rozhodně ne	20
e) Nevím	8

Graf č. 8 (Kvalita manažerského rozhodování v oblasti bydlení a kvality života)

49 % dotázaných projevilo negativní postoj k problematice manažerského rozhodování a zlepšování celkové situace, ovšem 42 % respondentů je se současným rozhodováním spokojeno. Je nutné poznamenat, že na základě skoro nerozhodného výsledku je nutné přihlídnout k daným podmínkám, a tím 49 % nespokojených respondentů není skutečně zanedbatelný údaj.

Otázka č. 9

Myslíte si, že se soužití s menšinami za poslední dobu zlepšilo?

Tabulka č. 13 (Absolutní hodnoty odpovědí pro otázku č. 9)

Odpovědi	Celkem
a) Rozhodně ano	17
b) Spíše ano	21
c) Spíše ne	31
d) Rozhodně ne	17
e) Nevím	1

Graf č. 9 (Zlepšilo se soužití s menšinami?)

Z daného dotazu vyplývá, že si poměrná většina dotázaných (56 %) myslí, že se soužití s menšinami za poslední dobu nezlepšilo. Zlepšení pociťuje 43 % respondentů.

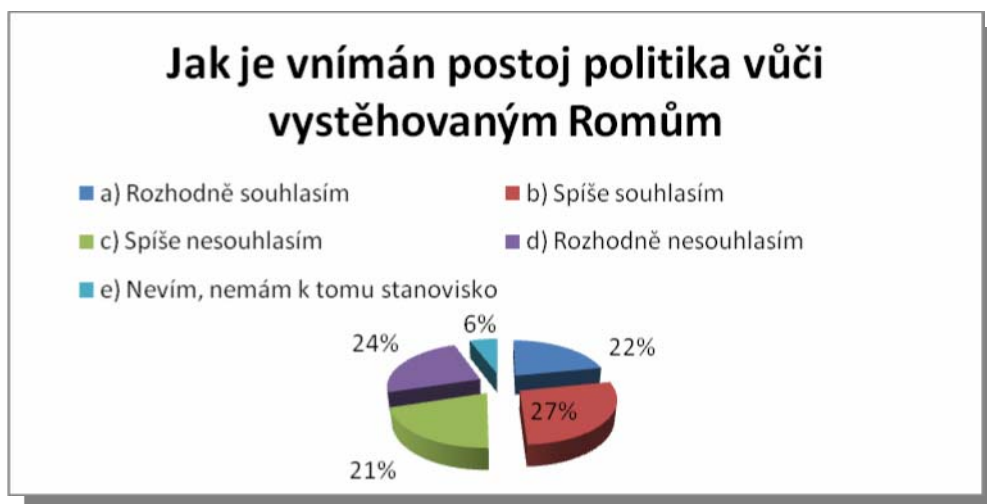
Otázka č. 10

Jak vnímáte postoj současného vrcholného politika (Jiřího Čunka), vystěhování romských rodin z města?

Tabulka č. 14 (Absolutní hodnoty odpovědí pro otázku č. 10)

Odpovědi	Celkem
a) Rozhodně souhlasím	19
b) Spíše souhlasím	24
c) Spíše nesouhlasím	18
d) Rozhodně nesouhlasím	21
e) Nevím, nemám k tomu stanovisko	5

Graf č. 10 (Postoj politika k Romům)

Tento výsledek je ve prospěch (49 %) i neprospěch (45 %) politika téměř stejný. Tento ukazatel může být ovlivněn sympatiemi k tomuto politikovi.

4.2 Výsledky dotazníkového šetření na sídlišti SUNN

Otázka č. 1

Jste spokojen (a) s prostředím a s kvalitou života ve vaší obci?

Tabulka č. 15 (Absolutní hodnoty odpovědí pro otázku č. 1)

Odpovědi	Celkem
a) Rozhodně spokojen	3
b) Spíše spokojen	9
c) Spíše nespokojen	34
d) Rozhodně nespokojen	13
e) Nevím	4

Graf č. 11 (Spokojenost s prostředím a s kvalitou života)

Výsledek tohoto dotazu potvrdil obavu, že vybraní respondenti ze sídliště SUNN v Bílině vyjadřují velkou nespokojenost s kvalitou života a s prostředím v dané lokalitě. Jedná se o 75 % respondentů. Pouze 19 % respondentů je spokojeno.

Otázka č. 2

Znamená pro Vás soužití společně s členy jakékoliv menšiny riziko?

Tabulka č. 16 (Absolutní hodnoty odpovědí pro otázku č. 2)

Odpovědi	Celkem
a) Rozhodně znamená	23
b) Spíše znamená	12
c) Spíše neznámá	13
d) Rozhodně neznámá	9
e) Nevím	6

Graf č. 12 (Znamená bydlení s menšinou riziko?)

Na tuto otázku odpovědělo 55 % respondentů, že ze společného soužití s minoritní skupinou hrozí určité nespecifikované riziko. Žádné riziko nepocítuje 35 % respondentů.

Otázka č. 3

Má společné bydlení s menšinami vliv na kvalitu bydlení?

Tabulka č. 17 (Absolutní hodnoty odpovědí pro otázku č. 3)

Odpovědi	Celkem
a) Rozhodně ano	16
b) Spíše ano	20
c) Spíše ne	10
d) Rozhodně ne	13
e) Nevím	4

Graf č. 13 (Má společné bydlení s menšinami vliv na kvalitu bydlení?)

U tohoto dotazu se zjišťovalo, zda li soužití s menšinou má vliv na kvalitu bydlení. Většina respondentů (57 %) se domnívá, že společné bydlení respondentů má vliv na kvalitu bydlení. 37 % respondentů se domnívá, že toto soužití nemá vliv na kvalitu bydlení.

Otázka č. 4

Jaké projekty se ve Vaší obci v současné době provádějí pro zlepšení situace vašeho okolí (kulturní, sportovní vyžití)?

V Bílině je respondentům znám tento projekt:

- **Regionální pobočka programů sociální integrace společnosti Člověk v tísni v Bílině**

Zajišťuje komplexní sociální služby pro lidi, kteří jsou ohroženi sociálním vyloučením a žijí nejčastěji v chudinských enklávách či ghettech. Zároveň propojuje dostupné sociální služby v místě, pomáhá utvářet nediskriminační prostředí na trhu práce a v sociální politice, spolupracuje s úředníky, policisty, učiteli, zastupiteli, sociálními pracovníky, novináři a dalšími, kteří mají silný vliv na situaci v sociálně vyloučených místech a jejich obyvatele. Další činností je vzdělávání v tématech sociálního vyloučení, multikulturalismu a terénní sociální práce.

Tento projekt si ve městě Bílina dává za úkoly:⁴⁶

1. podpořit v Bílině vznik provázaného systému sociální pomoci lidem ohroženým sociálním vyloučením podložený komunitním plánem města Bíliny, který vznikne z iniciativy a za spoluúčasti pracovníků projektu POLIS v Bílině;
2. provozovat profesionální terénní sociální práci, podporovanou v rámci Terénních programů společnosti Člověk v tísni;
3. posilovat schopnosti a motivaci sociálně slabých klientů vést svůj život samostatně a uspívat na trhu práce;
4. pro vedení a pedagogy na ZŠ Lidická, ZŠ Aléská, ZŠP Kmochova a Gymnáziu Bílina připravit a provést kurzy zaměřené na tvorbu školních

⁴⁶ EPOLIS - Bílina [online]. c2008 [cit. 2008-02-02]. Dostupný z WWW: <<http://epolis.cz/page.php?id=112&location=1>>.

vzdělávacích programů obsahujících principy multikulturního vzdělávání a pomoci při přípravě a realizaci těchto programů;

5. realizovat sérii seminářů věnovaných problematice sociálního vyloučení, nabízet konzultační servis v oblasti právních, sociálních a strategických rozhodnutí týkajících se sociálně vyloučených enkláv pro vedení města, vedoucí a pracovníky relevantních odborů, úředníky místních institucí a další profesionály působící na poli sociálních služeb na Bílinsku;
6. poskytovat konzultační servis městu Bílina při získávání a zpracovávání žádostí o získání dotací z prostředků Evropské Unie a státních či krajských prostředků;
7. připravit a pilotně realizovat rekvalifikační kurz pro sociálně znevýhodněné klienty na Úřadu práce v Teplicích, který bude zaměřen na komunikační dovednosti a na práci v sektoru služeb;
8. realizovat vzdělávací kurzy pro pracovníky Úřadu práce v Teplicích v problematice specifických potřeb a možností sociálně vyloučených osob;
9. realizovat vzdělávací kurzy pro příslušníky Policie České republiky i Městské policie Bílina zaměřené na kontakt s lidmi žijícími v sociálním vyloučení a specifickou kriminalitu v chudinských lokalitách s důrazem na preventivní opatření;
10. pravidelně informovat novináře a jejich prostřednictvím veřejnost v regionu o problematice sociálního vyloučení a konkrétních aktivitách POLIS;
11. prostřednictvím jednání se zaměstnavateli a s využitím pozitivních garancí za vybrané klienty podpořit zaměstnávání sociálně znevýhodněných klientů;
12. prostřednictvím poradenství, práce terénních sociálních pracovníků a podpory města v rámci podávání žádostí o dotace přispět k řešení

problematiky azylového domu v Bílině, pomoci zkvalitnit a rozšířit služby tohoto zařízení.

Otázka č. 5

Můžete se na těchto projektech spolupodílet?

Tabulka č. 18 (Absolutní hodnoty odpovědí pro otázku č. 5)

Odpovědi	Celkem
a) Ano	5
b) Ne	24
c) Nevím	34

Graf č. 14 (Možnost spolupodílení na projektech?)

V otázce projektů pro zlepšení situace je z tabulky patrné, že více jak polovina (54 %) dotázaných respondentů o situaci nic neví. 38 % dotázaných respondentů si myslí, že do projektu se nelze žádným způsobem zapojit. Informováno o možnosti zapojení se do určitých projektů je 8 % respondentů.

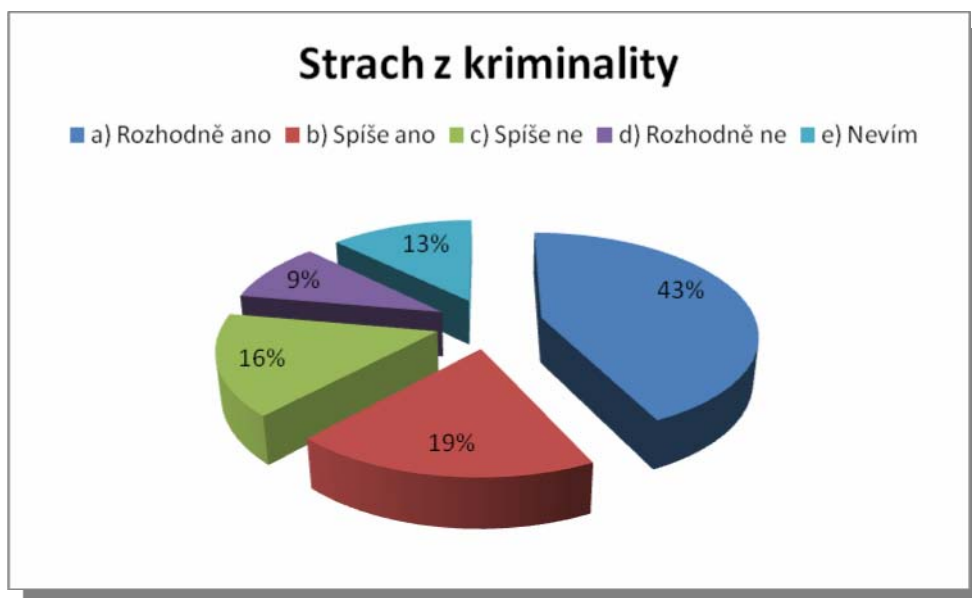
Otázka č. 6

Máte osobně strach z kriminality ve Vašem okolí?

Tabulka č. 19 (Absolutní hodnoty odpovědí pro otázku č. 6)

Odpovědi	Celkem
a) Rozhodně ano	27
b) Spíše ano	12
c) Spíše ne	10
d) Rozhodně ne	6
e) Nevím	8

Graf č. 15 (Strach z kriminality)

Strach o svůj majetek, své zdraví, svou rodinu a dokonce i o svůj život z důvodu kriminality pociťuje 62 % dotázaných. Více (souhrnně za celý okres Teplice) je napsáno v předchozí kapitole.⁴⁷ Žádný strach nepociťuje 25 % respondentů.

⁴⁷ Viz. kapitola 5.1

Otázka č. 7

Při společném bydlení s menšinami jste pro:

Tabulka č. 20 (Absolutní hodnoty odpovědí pro otázku č. 7)

Odpovědi	Celkem
a) Začlenění menšinové společnosti do většinové (společné soužití)	16
b) Menšinovou společnost oddělit od většinové (např. někam za město)	25
c) Nevím	22

Graf č. 16 (Společné bydlení s menšinami)

V Bílině na sídlišti SUNN by 40 % dotazovaných respondentů provedlo segregaci menšiny za město. 25 % respondentů je pro společné soužití s menšinou. 35 % respondentů neví, jak by tuto situaci řešilo.

Otázka č. 8

Považujete práci Vašich obecních zastupitelů v oblasti bydlení a kvality života ve vaší obci za dostatečnou?

Tabulka č. 21 (Absolutní hodnoty odpovědí pro otázku č. 10)

Odpovědi	Celkem
a) Rozhodně ano	5
b) Spíše ano	17
c) Spíše ne	27
d) Rozhodně ne	11
e) Nevím	3

Graf č. 17 (Kvalita manažerského rozhodování v oblasti bydlení a kvality života)

60 % dotázaných považuje práci a zainteresovanost zastupitelstva v této otázce za nedostatečnou a myslí si, že toto není pro zastupitelstvo prioritou. Práci zastupitelstva považuje za dobrou 35 % respondentů.

Otázka č. 9

Myslíte si, že se soužití s menšinami za poslední dobu zlepšilo?

Tabulka č. 22 (Absolutní hodnoty odpovědí pro otázku č. 9)

Odpovědi	Celkem
a) Rozhodně ano	4
b) Spíše ano	3
c) Spíše ne	29
d) Rozhodně ne	17
e) Nevím	10

Graf č. 18 (Zlepšilo se soužití s menšinami?)

73 % respondentů si myslí, že se vzájemné soužití za poslední dobu nikterak nezlepšilo. Zlepšení v soužití pociťuje 11 % respondentů.

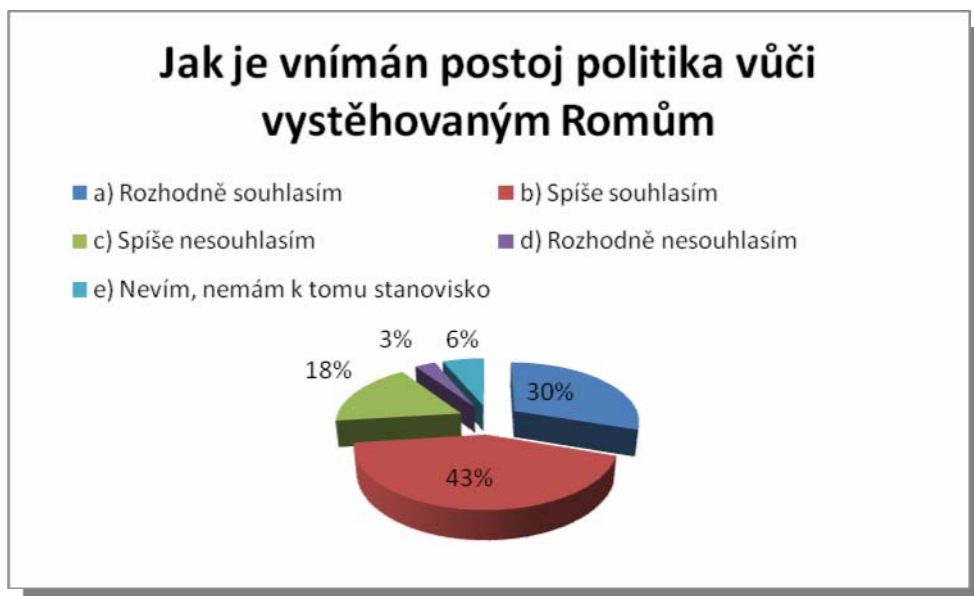
Otázka č. 10

Jak vnímáte postoj současného vrcholného politika (Jiřího Čunka), vystěhování romských rodin z města?

Tabulka č. 23 (Absolutní hodnoty odpovědí pro otázku č. 10)

Odpovědi	Celkem
a) Rozhodně souhlasím	19
b) Spíše souhlasím	27
c) Spíše nesouhlasím	11
d) Rozhodně nesouhlasím	2
e) Nevím, nemám k tomu stanovisko	4

Graf č. 19 (Postoj politika k Romům)

U bílinských respondentů má tento politik, dle zjištěných výsledků, podporu a sympatie (73 %). Nesouhlasí s ním 21 % respondentů.

4.3 Komparace výsledků obou měst

Pro lepší znázornění poměrů odpovědí z kladených otázek bylo použito grafické zobrazení za pomoci tabulek a grafů. Tabulky vyjadřují absolutní hodnoty výsledků a grafy jsou pro lepší přehlednost výsledků znázorněny v relativních hodnotách. Z vyhodnocených údajů jsou patrné tyto výsledky:

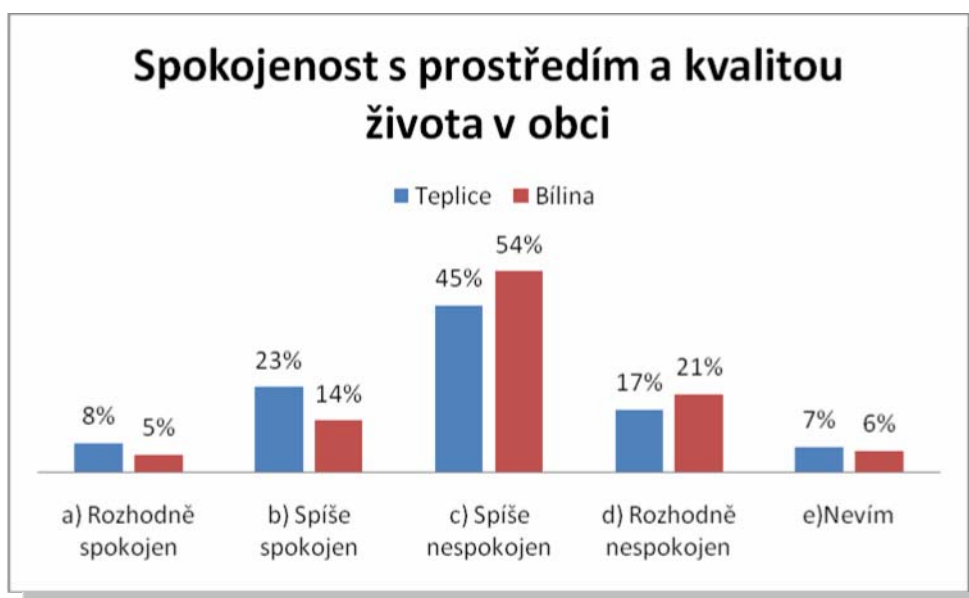
Otázka č. 1

Jste spokojen (a) s prostředím a s kvalitou života ve vaší obci?

Tabulka č. 24 (porovnání absolutních hodnot odpovědí pro otázku č. 1)

Odpovědi	Celkem Prosetice	Celkem SUNN
a) Rozhodně spokojen	7	3
b) Spíše spokojen	20	9
c) Spíše nespokojen	39	34
d) Rozhodně nespokojen	15	13
e) Nevím	6	4

Graf č. 20 (Porovnání spokojenosti s prostředím a s kvalitou života v obou městech)

V Proseticích dosáhla celková nespokojenost respondentů s kvalitou života v obci (myšlena lokalita Prosetice) celkem 62 %. V Bílině (myšlena lokalita sídliště SUNN a blízké okolí) dosáhla celková nespokojenost s kvalitou života v obci celkem 75 %.

Z tohoto výsledku je patrné, že s kvalitou žití v Teplicích - Proseticích jsou oslovené osoby spokojenější než respondenti v Bílině. Přispívá k tomu lepší infrastruktura. V případě Teplic si větší rozpočet může dovolit účast na větších projektech a tím jasně zlepšení kvality života.

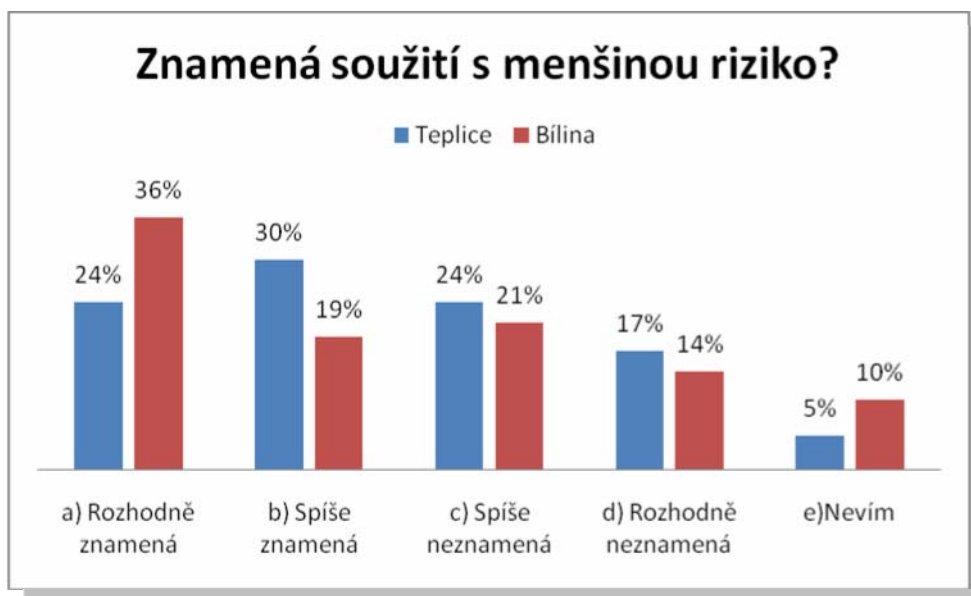
Otázka č. 2

Znamená pro Vás soužití společně s členy jakékoliv menšiny riziko?

Tabulka č. 25 (porovnání absolutních hodnot odpovědí pro otázku č. 2)

Odpovědi	Celkem Prosetice	Celkem SUNN
a) Rozhodně znamená	21	23
b) Spíše znamená	26	12
c) Spíše neznámá	21	13
d) Rozhodně neznámá	15	9
e) Nevím	4	6

Graf č. 21 (Znamená soužití s menšinou riziko?)

V Teplicích - Proseticích odpovědělo 54 % dotázaných, že soužití se členy jakékoli menšiny pro ně znamená určité riziko. V Bílině tak odpovědělo 55 % dotázaných. Na první pohled vypadá, že jsou si hodnoty podobné, ovšem na druhý pohled zjistíme, že v Teplicích - Proseticích odpovědělo 24 % tazatelů, že pro ně soužití s minoritní skupinou riziko rozhodně znamená. Oproti tomu v Bílině – sídliště SUNN bylo těchto dotazovaných 36 %. Z toho vyplývá, že respondenti žijící v Bílině více pocíťují riziko při soužití s menšinou.

Otázka č. 3

Má společné bydlení s menšinami vliv na kvalitu bydlení?

Tabulka č. 26 (porovnání absolutních hodnot odpovědí pro otázku č. 3)

Odpovědi	Celkem Prosetice	Celkem SUNN
a) Rozhodně ano	34	16
b) Spíše ano	21	20
c) Spíše ne	18	10
d) Rozhodně ne	9	13
e) Nevím	5	4

Graf č. 22 (Má společné bydlení vliv na kvalitu bydlení?)

Teplice – 63 % souhlasí s tím, že společné bydlení s menšinami má vliv na kvalitu bydlení. Bílina – 57 % souhlasí s tím, že společné bydlení s menšinami má vliv na kvalitu bydlení. Respondenti v Teplicích jsou přesvědčeni o tom, že bydlení s menšinou má jakýkoli vliv na bydlení jich samotných. Z této komparace lze vyčíst, že lidé v Bílině a v Teplicích považují společné bydlení v rámci kvality bydlení za faktor mající na kvalitu bydlení výrazný vliv.

Otázka č. 4

Jaké projekty se ve Vaší obci v současné době provádějí pro zlepšení situace vašeho okolí (kulturní, sportovní vyžití)?

Je, s ohledem na odlišné podmínky obou měst (velikost, počet obyvatel, rozpočet města), obtížně srovnatelné. Za zmínku stojí pouze počet aktivit ze strany města nebo neziskových organizací.⁴⁸ V Teplicích se zastupitelstvo města angažuje v projektu START a v Bílině je zastupitelstvo zainteresováno v projektu POLIS. V Teplicích působí více neziskových organizací, zřejmě z důvodu lepších možností a větších příležitostí se angažovat v těchto projektech. V Bílině v této oblasti zájmu působí pouze sdružení Člověk v tísni.

Otázka č. 5

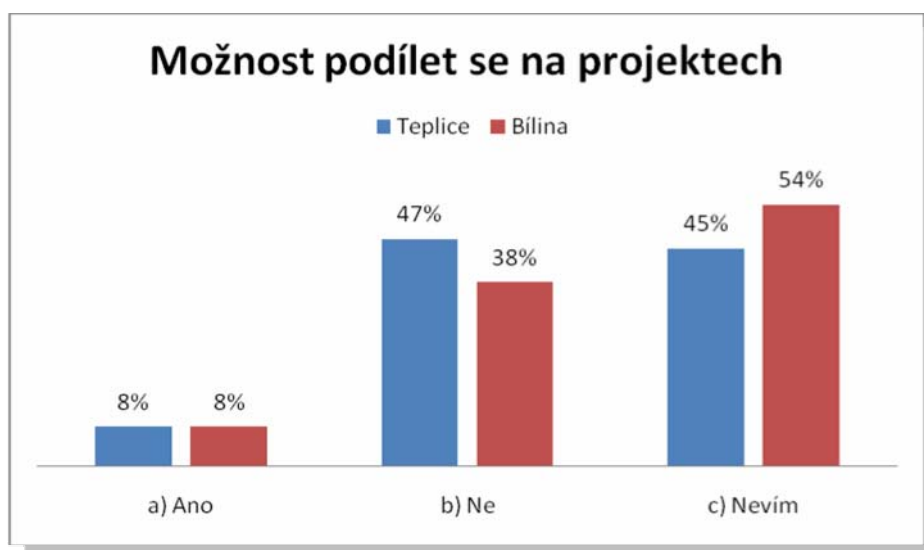
Můžete se na těchto projektech spolupodílet?

Tabulka č. 27 (porovnání absolutních hodnot odpovědí pro otázku č. 5)

Odpovědi	Celkem Prosetice	Celkem SUNN
a) Ano	7	5
b) Ne	41	24
c) Nevím	39	34

⁴⁸ Viz. kapitola 4.1 a 4.2

Graf č. 23 (Možnost podílet se na projektech)

V případě Teplic odpovědělo 45 % obyvatel, že neví a 47 %, že ne. V Bílině odpovědělo neví 54 % a 38 %, že ne. Z tohoto ukazatele vyplývá, že informovanost o projektech na zlepšení kvality života a bydlení je nedostatečná, protože pouze 8 % dotázaných z obou měst vědělo o nějaké aktivitě. Z toho vyplývá, že jsou o těchto aktivitách lidé žijící v oblasti průzkumu nedostatečně informováni ze strany města.

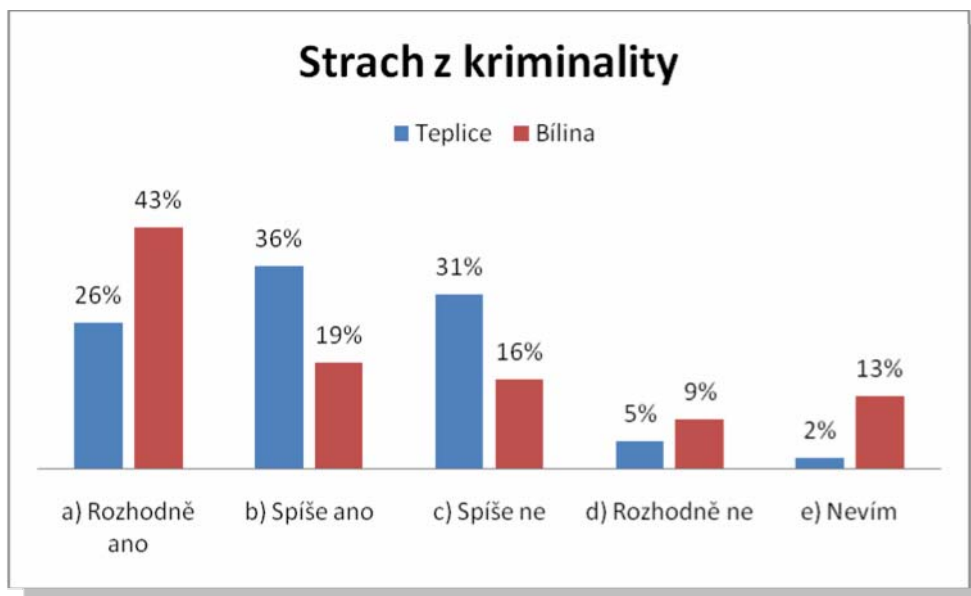
Otázka č. 6

Máte osobně strach z kriminality ve Vašem okolí?

Tabulka č. 28 (porovnání absolutních hodnot odpovědí pro otázku č. 6)

Odpovědi	Celkem Prosetice	Celkem SUNN
a) Rozhodně ano	23	27
b) Spíše ano	31	12
c) Spíše ne	27	10
d) Rozhodně ne	4	6
e) Nevím	2	8

Graf č. 24 (Strach z kriminality)

Strach z kriminality má v Teplicích 62 % dotázaných a v Bílině 62 %. Z komparace dotazu vyplývá, že většina dotázaných pociťuje strach z kriminality. Rozdílem je fakt, že v Bílině odpovědělo 43 % dotázaných rozhodně ano, kdežto v Teplicích pouze 19 %. Z toho lze usuzovat, že oslovení respondenti na sídlišti SUNN v Bílině mají větší strach z kriminality než respondenti v Teplicích - Proseticích.

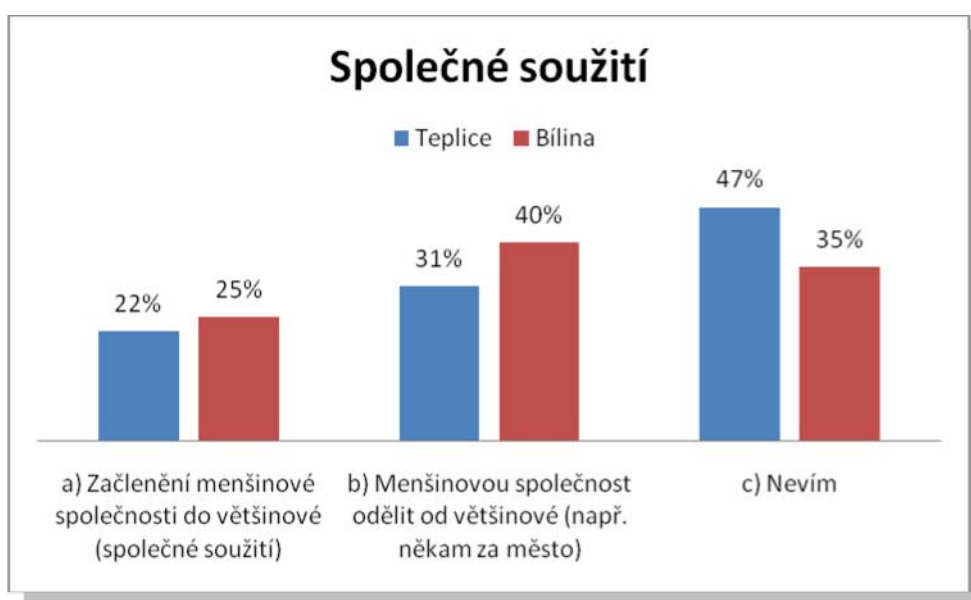
Otázka č. 7

Při společném bydlení s menšinami jste pro:

Tabulka č. 29 (porovnání absolutních hodnot odpovědí pro otázku č. 7.)

Odpovědi	Celkem Prosetice	Celkem SUNN
a) Začlenění menšinové společnosti do většinové (společné soužití)	19	16
b) Menšinovou společnost oddělit od většinové (např. někam za město)	27	25
c) Nevím	41	22

Graf č. 25 (Společné soužití)

V Teplicích většina respondentů neví, zda by byla lepší integrace či segregace menšin – 47 % a 31 % je pro segregaci menšin. V Bílině je pro segregaci menšin 40 % a 35 % dotázaných respondentů neví. V Teplicích většina respondentů zvolila odpověď neví, z čehož lze usuzovat nerozhodnost postoje k řešení této otázky. Oproti tomu v Bílině by respondenti zvolili bydlení oddělené od menšinové společnosti.

Otázka č. 8

Považujete práci Vašich obecních zastupitelů v oblasti bydlení a kvality života ve vaší obci za dostatečnou?

Tabulka č. 30 (porovnání absolutních hodnot odpovědí pro otázku č. 8.)

Odpovědi	Celkem Prosetice	Celkem SUNN
a) Rozhodně ano	19	5
b) Spíše ano	17	17
c) Spíše ne	23	27
d) Rozhodně ne	20	11
e) Nevím	8	3

Graf č. 26 (Je práce obecního zastupitelstva kvalitní?)

Ano odpovědělo v Teplicích 42 % dotázaných respondentů, ne odpovědělo 49 %. V Bílině ano odpovědělo 35 %, ne 60 % dotázaných respondentů. Komparace této odpovědi poukazuje na skutečnost, že respondenti z Bíliny – sídliště SUNN jsou s prací obecního zastupitelstva méně spokojeni než v Teplicích - Proseticích.

Otázka č. 9

Myslíte si, že se soužití s menšinami za poslední dobu zlepšilo?

Tabulka č. 31 (porovnání absolutních hodnot odpovědí pro otázku č. 9.)

Odpovědi	Celkem Prosetice	Celkem SUNN
a) Rozhodně ano	17	4
b) Spíše ano	21	3
c) Spíše ne	31	29
d) Rozhodně ne	17	17
e) Nevím	1	10

Graf č. 27 (Pozorujete zlepšení?)

V Teplicích si 43 % respondentů myslí, že se vzájemné soužití zlepšilo a 56 %, že ne. V Bílině si 73 % respondentů myslí, že se vzájemné soužití nezlepšilo a 11 %, že zlepšilo. Z tohoto ukazatele vyplývá, že ani v jednom z obou měst není pozorováno nějaké razantní zlepšení. Navíc v Bílině je hraniční údaj 73 % respondentů, kteří si myslí, že se nezlepšilo.

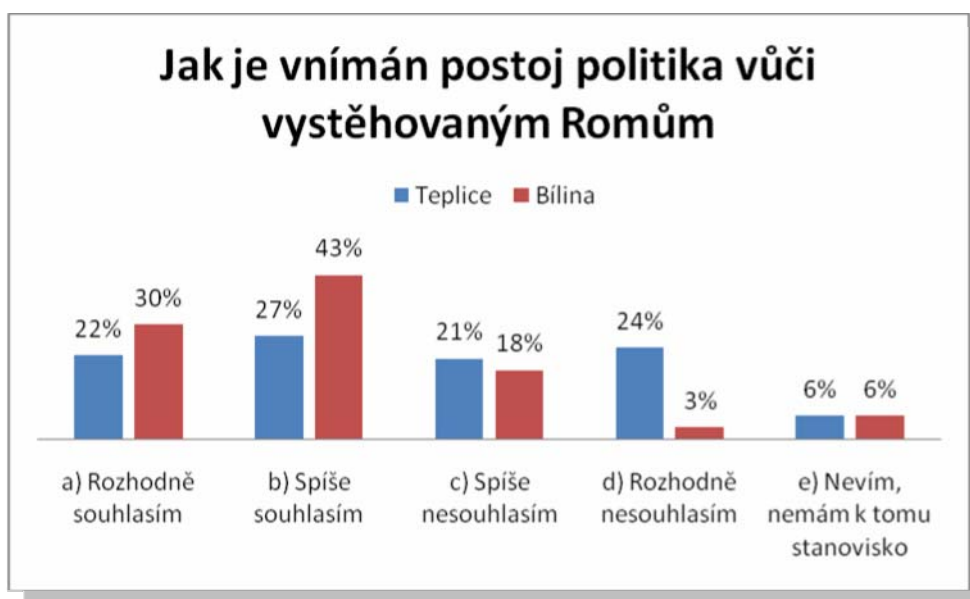
Otázka č. 10

Jak vnímáte postoj současného vrcholného politika (Jiřího Čunka), vystěhování romských rodin z města?

Tabulka č. 32 (porovnání absolutních hodnot odpovědí pro otázku č. 10.)

Odpovědi	Celkem Prosetice	Celkem SUNN
a) Rozhodně souhlasím	19	19
b) Spíše souhlasím	24	27
c) Spíše nesouhlasím	18	11
d) Rozhodně nesouhlasím	21	2
e) Nevím, nemám k tomu stanovisko	5	4

Graf č. 28 (Jak vnímáte postoj politika vůči vystěhovaným Romům?)

S postojem našeho vrcholného politika souhlasí 49 % dotázaných respondentů v Teplicích - Proseticích a v Bílině – sídliště SUNN 73 %. Nesouhlas s postojem tohoto politika je mezi respondenty v Teplicích - Proseticích 45 % a v Bílině – sídliště SUNN 21 %. Z toho vyplývá, že respondenti, kteří souhlasí s postojem tohoto politika, jsou pro vystěhování romského etnika z města.

5 Diskuze

Většina ze vzorku obyvatel na sídlišti v Proseticích je nespokojena s prostředím a kvalitou bydlení. Lidé žijící v inkriminované oblasti by velice rádi změnili prostředí a našli klidnější oblast pro své bydlení. Potvrdilo se, že jsou podnikány kroky pro zlepšení kvality života ze strany zastupitelstva a státu, na kterých se mohou občané spolupodílet, ale ty nejsou považovány za dostatečné a většina z respondentů o nich nemá tušení. Z toho vyplývá, že lidé žijící v oblasti průzkumu, jsou o aktivitách ze strany města nedostatečně informováni.

Na sídlišti SUNN a v blízkém okolí bydlí mnoho obyvatel, kteří pracují v nedalekých povrchových dolech a v blízké elektrárně. Nespokojenost zejména s romskou menšinou je zde na alarmující úrovni. Životní úroveň a dobrá kvalita bydlení v tomto městě je možná pouze na okrajích, kde je mnoho rodinných domků. Oproti tomu kritická místa jsou okolo sídliště SUNN (kde probíhal dotazníkový průzkum) a okolo sídliště Za Chlumem. Na základě provedeného šetření je možné se domnívat, že v oblasti společného soužití a kvality života, zde není odváděna dobrá práce, ale je možné, že výsledky by se v případě nezájmu města ještě daleko zhoršily. Je otázkou, zda větší nespokojenost těchto respondentů není způsobena spíše větší pasivitou a nezájmem o danou věc, než-li tím, že mají méně možností se zapojit.

Bližší zkoumání názoru respondentů poukázalo na to, že situace při soužití s romskou menšinou v daných městech vůbec není jednoduchá. Občané obou měst by uvítali lepší spolupráci ze strany městského zastupitelstva. V obou městech nejsou respondenti spokojeni s kvalitou žití a bydlení (porovnání graf č. 14), přičemž v Bílině vyjadřují lidé větší nespokojenost. Ačkoli strach z kriminality má stejné procento respondentů z obou měst (62 %).

Na odpovědi dotázaných měly vliv faktory, které jsou v obou lokalitách různé. Sídliště Prosetice je z větší části zabydleno příslušníky majoritní skupiny, kde můžeme počítat s možnostmi, jako jsou: vyšší dosažené vzdělání, všeobecný přehled, lepší informovanost o problému menšin. Z toho plyne i větší zájem o dobrou životní úroveň, dobrou kvalitu bydlení v oblasti. Je pravděpodobné, že na sídlišti Prosetice se mnohem

častěji vyskytuje diskriminace právě z důvodu přítomnosti většího počtu obyvatel z majoritní skupiny. Podle dotazníkového šetření existují při soužití s minoritními skupinami v Bílině větší komplikace. Z tohoto důvodu byly výsledky v Bílině v porovnání se sídlištěm v Proseticích vyšší.

Hypotéza č. 1

Předpokládá se, že občané bydlící v sousedství výskytu minoritních skupin nejsou spokojeni s kvalitou bydlení v dané oblasti. (v dotazníkové baterii otázka č. 3)

- Ke zjištění platnosti této hypotézy byla použita otázka č. 3. Výsledky odpovědí na otázku č. 3 tuto hypotézu potvrdilo v Proseticích 63 % respondentů.
- V Bílině se tato hypotéza dle respondentů (57 %) nepotvrdila.

Hypotéza č. 2

Očekává se, že občané žijící v inkriminované oblasti touží po změně a klidnějším bydlení. (v dotazníkové baterii otázka č. 9)

- Ke zjištění platnosti této hypotézy byla použita otázka č. 9. Výsledky odpovědí na otázku č. 9 tuto hypotézu nepotvrdilo na sídlišti v Proseticích 56 % respondentů.
- Na sídlišti SUNN v Bílině byla tato hypotéza potvrzena 73 % respondentů. Důvodem této 73 % nespokojenosti může být nejen přítomnost menšiny, ale také znečištěné prostředí a povrchové doly v okolí města.

Hypotéza č. 3

Předpokládá se, že otázka kvalita života v této oblasti není pro městské zastupitelstvo prioritní. (v dotazníkové baterii otázka č. 8)

- 49 % respondentů v Teplicích Proseticích si myslí, že práce městských zastupitelů není na patřičné úrovni. Tímto se ovšem hypotéza nepotvrdila.
- 60 % respondentů na sídlišti SUNN odpovědělo, že práce městských zastupitelů není na patřičné úrovni. Tímto se hypotéza potvrdila.

Hypotéza č. 4

Členové majoritní společnosti se domnívají, že po integraci minority do majoritní společnosti se kvalita života minoritní skupinylepší. (v dotazníkové baterii otázka č. 7)

- Jak situaci vyřešit odpověděla většina (47 %) respondentů, že neví. Tímto se hypotéza nepotvrdila.
- Jak situaci vyřešit odpověděla většina (40 %) respondentů, že by menšinou společnost oddělili od většinové (např. někam za město). Tímto se ovšem hypotéza také nepotvrdila.

Hypotéza č. 5

V oblasti, kde majorita bydlí na sídlištích s minoritními skupinami, bude velká část souhlasit s politikem Jiřím Čunkem (o vystěhování nepohodlné menšiny). (v dotazníkové baterii otázka č. 10)

- V případě hypotézy č. 5. v Teplicích Proseticích souhlasí s politikem Jiřím Čunkem, o vystěhování Romů 49 % respondentů. Oproti tomu 45 % je spíše pro integraci. Tímto se hypotéza nepotvrdila.

- V případě hypotézy č. 5. v okolí sídliště SUNN Bílina souhlasí s politikem Jiřím Čunkem, o vystěhování Romů (73 %). Oproti tomu 21 % je spíše pro integraci. Tímto se hypotéza potvrdila.

6 Závěr

Z provedeného průzkumu a zpracovaných výsledků je patrné, že v lokalitě s větší koncentrací romské menšiny jsou lidé více nespokojeni s kvalitou společného soužití. Dle názoru příslušníků majoritní skupiny by pro zlepšení kvality soužití těchto skupin byla spíše vhodná vzájemná segregace. Jak tuto segregaci zajistit a přitom nezpřetrhat pouta, která již byla vytvořena (smíšená manželství, kamarádi atd.)? Je jasné, že není na místě úplná segregace, s danými předpisy a tvrdými sankcemi v případě jejího porušení, ale jen segregace částečná, která by umožňovala možnost spolupráce obou stran při vzájemné sympatii a potřebě komunikace.

Všude tam, kde jsou podmínky vzájemného soužití horší, budou zřejmě postoje majority negativnější a radikálnější.

Vzhledem k rozličným podmínkám, které mají obě města ke svému manažerskému rozhodování, je velmi obtížné objektivně posoudit efektivitu tohoto manažerského rozhodování při řešení problémů vyplývajících ze soužití skupin s odlišnou kulturou žijící ve společném prostoru. Pravdou je, že obě zastupitelstva měst se snaží pro své obyvatele udělat maximum. Ať již jde o rozvoj města a jeho infrastruktury, o rozvoj kultury a sportu, sociálního zázemí obyvatel, snížení nezaměstnanosti. Nebo především o podporu neziskových organizací a projektů, které jsou s vybranými organizacemi spojeny (START, POLIS). V této oblasti lze zastupitelstvům obou měst vytknout malou informovanost s danými projekty, právě mezi lidmi žijícími ve středu střetu zájmů. Ovšem i toto nelze brát příliš obecně, neboť tato neinformovanost může z větší části plynout z nezájmu a neochoty obyvatel spolupracovat. Pro zvýšení efektivitu manažerského rozhodování při řešení problémů vyplývajících ze soužití skupin s odlišnou kulturou byla navržena tato obecně aplikovatelná opatření.

Navržená opatření jsou shrnuta v několika heslovitých bodech.

- **Zlepšit politiku zaměstnanosti** - toto je úkol položený na bedra Úřadu práce a sociálních věcí. Zejména město Bílina je zdrojem spousty dlouhodobě nezaměstnaných. Tuto situaci je však dlouhodobě potřeba řešit v obou městech.
- **Zajistit veřejný pořádek** – úkol pro Policii, která je v současné době (nikoliv vlastní vinou, ale díky přebujelé byrokracii) více v kancelářích, než aby dohlížela na veřejný pořádek. Anebo tímto úkolem pověřit pracovníky Městské policie.
- **Více aktivit pro menšiny i pro ostatní** – město by mělo vytvořit více možností pro sportovní aktivity veřejnosti nebo alespoň pro děti. V případě Prosetic je jedno sportovní hřiště skutečně málo.
- **Zlepšit kvalitu prostředí** – důsledněji dohlížet na úklid obou měst. Jako dobrý typ se jeví možnost lépe (než doposud) nakládat s lidmi, kteří mají alternativní trest veřejné práce (až 400 hodin), nebo jsou dlouhodobě nezaměstnaní.
- **Zlepšit komunikaci mezi úřadem a občanem** – zajistit, aby zaměstnanci úřadů neporušovali svou pracovní (nebo alespoň morální) etiku a nastavit systém kontrolních mechanismů.
- **Angažovat se více v komunitním plánování** – zlepšit spolupráci zadavatelů (obcí, krajů) s uživateli (klienty) a poskytovateli (jednotlivými organizacemi) sociálních služeb při vytváření plánu, vyjednávání o budoucí podobě služeb a realizaci konkrétních kroků. Naplňovat společný cíl a tím zajistit dostupnost kvalitních sociálních služeb.

Otázka soužití skupin s odlišnou kulturou je velice citlivá záležitost, protože i mezi příslušníky majoritní skupiny často dochází k neshodám, výměnám názorů a násilí. A to mezi lidmi ze stejné kultury, kde nejsou názorové rozdíly příliš velké, neboť tito jedinci se řídí společensky danou normou a udanou etikou. O to je propast mezi lidmi jiných kultur větší a hlubší. K nedorozuměním mezi těmito příslušníky dochází mnohem více, právě z důvodu odlišnosti a vzájemného nepochopení. Tito lidé si prostě nerozumí. Mezi další faktory, které ovlivňují společné soužití, patří ochota přizpůsobit

se a vcítit se do sebe navzájem. Těžko se dva subjekty vzájemně respektují, když každý z nich má ten názor, že druhá strana je na tom lépe. Toto jde ruku v ruce společně s rasovou nenávisť, diskriminací a sociálním vyloučením. Důvodem je nepochopení a neochota pochopit. Příslušníci majoritní skupiny by rádi za podpory městského zastupitelstva a státu provedli úplnou segregaci romského etnika do tzv. ghett. Nejlépe někam, kde by nebyla tato skupina moc na očích a nezacláněla. Pravdou je, že v místech zvýšeného výskytu romského etnika je zvýšená kriminalita. Jsou zde zničená sídliště plná páchnoucích odpadků, skupinky hlučných a neslušných dětí a spousty dalších osob neochotných přijmout a respektovat daná pravidla a povinnosti občanského soužití. Ale další pravdou je, že tito lidé nikam nezmizí. Budou stále zde, mezi námi, a potom nezbyvá nic jiného, než se vydat cestou poznání toho druhého. Tato cesta se vine již po několik generací a stále nebyla nalezena ta správná symbióza pro život a soužití skupin s odlišnou kulturou.

V této práci se nepodařilo oslovit větší množství respondentů, které by vedlo k přesnějším výsledkům. Takového množství, aby na jeho základě bylo možno dojít k obecně platným závěrům. Práce má proto charakter pilotní studie a slouží k zmapování sledované problematiky a zpřesnění metod k jejímu zkoumání.

Tato diplomová práce přinesla větší rozhled, a pochopení situace v dané problematice. Navíc poukázala na nedostatky v těchto oblastech.

7 Literatura

- BALVÍN, J.: *Společně (Spolu s Romy k multikulturní výchově školství)*. Ústí nad Labem - Brno: HNUTÍ R, 1997. ISBN 80-902149-2-4
- FRIŠTENSKÁ, H., VÍŠEK, P. *O Romech : (Na co jste se chtěli zeptat)*. Praha: VCVS, O.P.S, 2002.
- HARTL, P., HARTLOVÁ, H.: *Psychologický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-303-X
- HÜBSCHMANNOVÁ, M.: *Šaj pes dovakeras = Můžeme se domluvit*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 1995. ISBN 80-7067-563-2
- JANDOUREK, J.: *Sociologický slovník*. 3. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-269-0
- kol. autorů: 1999. *Romové v České republice*. Praha: Socioklub
- LENOIR, R.: *Les exclus: Un Français sur dix*. Paris: Seuil, 1974.
- *Listina základních práv a svobod*, Hlava třetí, čl. 25 Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.
- MANUŠ, E. *Jdeme dlouhou cestou*. Řevnice: ARBOR VITAE, 1999. ISBN 80-901964-5-4
- NAVRÁTIL, P.: *Romové v české společnosti*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-741-8
- PARSONS, T.: *Společnosti Vývojové a srovnávací hodnocení*. Praha: Svoboda, 1971.
- ŘÍČAN, P. *S Romy žít budeme – jde o to jak*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-410-9

- SHEAFOR, B. W., HOREJSI, Ch. R., HOREJSI, G. A.: *Techniques and Guidelines for Social Work Practice*. 5 ed. Allyn and Bacon, Boston 2000. ISBN 0-205-29555-X
- SIROVATKA, T.: *Sociální a ekonomické faktory marginalizace na pracovním trhu*. Sociologický časopis. Praha: sociologický časopis, 1997.
- VÁCLAVÍK, D.: *Etnické a kulturní minority ve střední Evropě I*. Liberec: TUL, 2001. ISBN 80-7083-457-9
- VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-802-3
- VÍŠEK, P. 1999. „Program Integrace – Řešení problematiky romských obyvatel v období 1970 až 1989“. In *Romové v České republice*. Praha: Socioklub.
- WOLF, J.: *Lidské rasy a rasismus v dějinách a v současnosti, Člověk a jeho svět II.*, Praha: Karolinum, 2000, 382-090-00
- Zákon č. 273/2001 Sb., *O právech příslušníků národnostních menšin a o změně zákonů*
- Zákon č. 435/2004 Sb., *O zaměstnanosti*

8 Seznam elektronických zdrojů

- *Cizinci s povoleným pobytem na území* [online]. c2005, poslední revize 31. 01. 2008 [cit. 2008-03-03]. Dostupné z:
<http://www.mvcr.cz/statistiky/migrace/2008/0131_pohlavi.pdf>.
- HONZEJK, P. *V Česku přibývá romských ghett* [online]. 2006 [cit. 2008-05-03]. Dostupný z WWW:
<http://www.lidovky.cz/ln_domov.asp?c=A060419_084229_ln_domov_lv>. ISSN 1213-1385.
- *Muzeum romské kultury – přehled dějin Romů do roku 1989* [online]. c2000-2005, poslední revize 01. 06. 2005 [cit. 2008-02-16]. Dostupné z:
<http://www.rommuz.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=24&Itemid=35>.
- *Podpora sociálně integračních politik a služeb* [online]. c2008, poslední revize 08. 01. 2008 [cit. 2008-02-01]. Dostupné z:
<<http://www.epolis.cz/page.php?location=&menu=first&id=28&idNotion=9>>.
- *Sčítání obyvatel, domů a bytů* [online]. c2005, poslední revize 19. 11. 2007 [cit. 2008-02-15]. Dostupné z:
<<http://www.czso.cz/sldb/sldb2001.nsf/tabx/CZ0000>>.
- *V ČR je prý porušováno právo na bydlení u Romů* [online]. 2007 [cit. 2008-01-04]. Dostupný z WWW: <<http://www.narodni-politika.estranky.cz/clanky/ze-sveta/v-cr-je-pry-porusovano-pravo-na-bydleni-u-romu>>.
- *Okres TEPLICE - NUTS CZ0426* [online]. c2008 [cit. 2008-19-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.czso.cz/kraje/ul/publikace/ciselnik/data%5C4204stp.pdf>>.
- *Cizinci v ČR* [online]. c2005, poslední revize 09. 10. 2002 [cit. 2008-03-03]. Dostupné z: <[http://www.multikultura.cz/soubory/tematicke-okruhy/cizinci-v-cr/9-cizinci-v-cr-\(projekt-varianty\).pdf](http://www.multikultura.cz/soubory/tematicke-okruhy/cizinci-v-cr/9-cizinci-v-cr-(projekt-varianty).pdf)>.

- WOSKA, V.: *Vybrané druhy kriminality v okrese Teplice - únor 2008* [online]. 2006 [cit. 2008-03-03]. Dostupný z WWW: <http://www.mvcr.cz/rs_atlantic/data/files/02unor20084155.xls>.
- *EPOLIS - Bílina* [online]. c2008 [cit. 2008-02-02]. Dostupný z WWW: <<http://epolis.cz/page.php?id=112&location=1>>.
- *Politika EU* [online]. c2008, [cit. 2008-23-04]. Dostupný z WWW: <<http://www.stop-discrimination.info/1450.0.html>>
- *Současnost města Bílina* [online]. c2008 [cit. 2008-04-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.bilina.cz/clanek.asp?pol=3&idc=20>>.
- *Sociodemografická analýza* [online]. c2008 [cit. 2008-04-19]. Dostupný z WWW: <http://www.bilina.cz/komplan/vysledky/Sociodemograficka_analyza.pdf>.

9 Seznam příloh

Seznam příloh v textu:

Tabulka č. 1 (Sčítání lidu, domů a bytů z roku 2001)

Tabulka č. 2 (Cizinci s povoleným pobytem na území ČR)

Tabulka č. 3 (Počet obyvatel obou měst)

Tabulka č. 4 (Srovnání základního souboru, výzkumného vzorku a počtu dotazníků na sídlišti Prosetice)

Tabulka č. 5 (Srovnání základního souboru, výzkumného vzorku a počtu dotazníků na sídlišti SUNN v Bílině)

Tabulka č. 6 (absolutní hodnoty odpovědí pro otázku č. 1)

Tabulka č. 7 (absolutní hodnoty odpovědí pro otázku č. 2)

Tabulka č. 8 (absolutní hodnoty odpovědí pro otázku č. 3)

Tabulka č. 9 (absolutní hodnoty odpovědí pro otázku č. 5)

Tabulka č. 10 (absolutní hodnoty odpovědí pro otázku č. 6)

Tabulka č. 11 (absolutní hodnoty odpovědí pro otázku č. 7)

Tabulka č. 12 (absolutní hodnoty odpovědí pro otázku č. 8)

Tabulka č. 13 (absolutní hodnoty odpovědí pro otázku č. 9)

Tabulka č. 14 (absolutní hodnoty odpovědí pro otázku č. 10)

Tabulka č. 15 (absolutní hodnoty odpovědí pro otázku č. 1)

Tabulka č. 16 (absolutní hodnoty odpovědí pro otázku č. 2)

Tabulka č. 17 (absolutní hodnoty odpovědí pro otázku č. 3)

Tabulka č. 18 (absolutní hodnoty odpovědí pro otázku č. 5)

Tabulka č. 19 (absolutní hodnoty odpovědí pro otázku č. 6)

Tabulka č. 20 (absolutní hodnoty odpovědí pro otázku č. 7)

Tabulka č. 21 (absolutní hodnoty odpovědí pro otázku č. 10)

Tabulka č. 22 (absolutní hodnoty odpovědí pro otázku č. 9)

Tabulka č. 23 (absolutní hodnoty odpovědí pro otázku č. 10)
Tabulka č. 24 (porovnání absolutních hodnot odpovědí pro otázku č. 1)
Tabulka č. 25 (porovnání absolutních hodnot odpovědí pro otázku č. 2)
Tabulka č. 26 (porovnání absolutních hodnot odpovědí pro otázku č. 3)
Tabulka č. 27 (porovnání absolutních hodnot odpovědí pro otázku č. 5)
Tabulka č. 28 (porovnání absolutních hodnot odpovědí pro otázku č. 6)
Tabulka č. 29 (porovnání absolutních hodnot odpovědí pro otázku č. 7)
Tabulka č. 30 (porovnání absolutních hodnot odpovědí pro otázku č. 8)
Tabulka č. 31 (porovnání absolutních hodnot odpovědí pro otázku č. 9)
Tabulka č. 32 (porovnání absolutních hodnot odpovědí pro otázku č. 10)

Graf č. 1 (postoje učitelů vůči romským dětem)
Graf č. 2 (spokojenost s prostředím a s kvalitou života)
Graf č. 3 (Znamená bydlení s menšinou riziko?)
Graf č. 4 (Má společné bydlení s menšinami vliv na kvalitu bydlení?)
Graf č. 5 (Možnost spolupodílení na projektech?)
Graf č. 6 (strach z kriminality)
Graf č. 7 (společné bydlení s menšinami)
Graf č. 8 (Kvalita manažerského rozhodování v oblasti bydlení a kvality života)
Graf č. 9 (Zlepšilo se soužití s menšinami?)
Graf č. 10 (postoj politika k Romům)
Graf č. 11 (spokojenost s prostředím a s kvalitou života)
Graf č. 12 (Znamená bydlení s menšinou riziko?)
Graf č. 13 (Má společné bydlení s menšinami vliv na kvalitu bydlení?)
Graf č. 14 (Možnost spolupodílení na projektech?)
Graf č. 15 (strach z kriminality)

- Graf č. 16 (společné bydlení s menšinami)
- Graf č. 17 (kvalita manažerského rozhodování v oblasti bydlení a kvality života)
- Graf č. 18 (Zlepšilo se soužití s menšinami?)
- Graf č. 19 (postoj politika k Romům)
- Graf č. 20 (porovnání spokojenosti s prostředím a s kvalitou života v obou městech)
- Graf č. 21 (Znamená soužití s menšinou riziko?)
- Graf č. 22 (Má společné bydlení vliv na kvalitu bydlení?)
- Graf č. 23 (možnost podílet se na projektech)
- Graf č. 24 (strach z kriminality)
- Graf č. 25 (společné soužití)
- Graf č. 26 (Je práce obecního zastupitelstva kvalitní?)
- Graf č. 27 (Pozorujete zlepšení?)
- Graf č. 28 (Jak vnímáte postoj politika vůči vystěhovaným Romům?)

Ostatní přílohy:

1 Příloha – Vzor dotazníku

Příloha č. 1

Vážení občané, dovoluji si Vás tímto dotazníkem oslovit a zároveň Vás požádat o pomoc. Jmenuji se Halina Kotková a byla bych velice ráda, kdybyste mi odpověděli na několik otázek tohoto dotazníku. Zpracovávám diplomovou práci na Vysoké škole ekonomické v Jindřichově Hradci. Součástí mojí diplomové práce je zjistit, jaké jsou názory a postoje obyvatel na úroveň bytové politiky a kvality života v této části Vašeho města. Proto je tento dotazník určen právě Vám, občanům tohoto města. Zaručuji Vám, že dotazník bude zpracováván jen pro účely mé diplomové práce a zjištěné údaje nebudou dále použity pro žádný jiný výzkum nebo pro komerční účely. Prosím Vás o vyplnění tohoto dotazníku, velmi mi tím pomůžete.

Dotazník je anonymní, v dotazníku nebude uvedeno Vaše jméno ani příjmení, ani jej nebudete podepisovat. Odpovídat na otázky v dotazníku mohou pouze osoby starší 18-ti let. Při odpovědi na otázku označím písmeno dle Vaší odpovědi. Ve všech otázkách bude označena, jen jedna odpověď, pouze do otázky č. 4 vepíší Váš názor. Vyplnění dotazníku Vám zabere 5 – 7 Minut.

Děkuji Vám.

1. **Jste spokojen (a) s prostředím a s kvalitou života ve vaší obci?**
 - a) Rozhodně spokojen (a)
 - b) Spíše spokojen (a)
 - c) Spíše nespokojen (a)
 - d) Rozhodně nespokojen (a)
 - e) Nevím
 2. **Znamená pro Vás soužití společně s členy jakékoliv menšiny riziko?**
 - a) Rozhodně znamená
 - b) Spíše znamená
 - c) Spíše neznámá
 - d) Rozhodně neznámá
 - e) Nevím
 3. **Má společné bydlení s menšinami vliv na kvalitu bydlení?**
 - a) Rozhodně ano
 - b) Spíše ano
 - c) Spíše ne
 - d) Rozhodně ne
 - e) Nevím
 4. **Jaké projekty se ve Vaší obci se v současné době provádějí pro zlepšení situace vašeho okolí (kulturní, sportovní vyžití)?**
-
5. **Můžete se na těchto projektech spolupodílet?**
 - a) Ano
 - b) Ne
 - c) Nevím
 6. **Máte osobně strach z kriminality ve Vašem okolí?**
 - a) Rozhodně ano
 - b) Spíše ano
 - c) Spíše ne
 - d) Rozhodně ne
 - e) Nevím
 7. **Při společném bydlení s menšinami jste pro:**
 - a) Začlenění menšinové společnosti do většinové (společné soužití)
 - b) Menšinovou společnost oddělit od většinové (např. někam za město)
 - c) Nevím

8. **Považujete práci Vašich obecních zastupitelů v oblasti bydlení a kvality života ve vaší obci za dostatečnou?**
- a) Rozhodně ano
 - b) Spíše ano
 - c) Spíše ne
 - d) Rozhodně ne
 - e) Nevím
9. **Myslíte si, že se soužití s menšinami za poslední dobu zlepšilo?**
- a) Rozhodně ano
 - b) Spíše ano
 - c) Spíše ne
 - d) Rozhodně ne
 - e) Nevím
10. **Jak vnímáte postoj současného vrcholného politika (Jiřího Čunka), vystěhování romských rodin z města?**
- a) Rozhodně souhlasím
 - b) Spíše souhlasím
 - c) Spíše nesouhlasím
 - d) Rozhodně nesouhlasím
 - e) Nevím, nemám k tomu stanovisko
11. **Jaký je Váš věk?**
- a) 18-25 let
 - b) 26-35 let
 - c) 36-45 let
 - d) 46-50 let
 - e) 60 let a více
12. **Jste žena nebo muž?**
- a) Žena
 - b) Muž